Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

…СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…1921 оной … 21-hээ гарана | № 180 (13894) | 1972 оной августын 2, среда | Сэн 2 мүнгэн

Үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэ шиидхэхы үедөө оробо. Машина, …хникээ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ, ногооной гурил гаргаха, …лос, сенаж дараха, үбhэ сабшаха, hүрилхэ хүдэлмэрээ ойрын …эрнүүдтэ улам түргэдхэе!

ҺҮРИНҮҮД ЖЭРЫЛДЭНЭ

Байгша ондо «Шергинский» совхоз бүхыдөө 37500 центнер үбhэ сабшажа абаха түсэбтэй. Мүнөө ажахын бүхы долоон отделенидэ 4000 центнер hайн шанартай үбhэн hүрилэгдөөд байна.

Үбhэндэ оpohон түрүүшын үдэрhөө совхоздо найман оньhожоруулагдаhан, морин косилкатай, гар хажууршадтай үшөө долоон звенодо хамта 700 шахуу хүн гараад хүдэлжэ эхилээ. Үглөөнэй наранhаа үдэшын боро хараан болотор сабшалан дээрэ эршэтэ ажал замханагүй.

Никольско тосхонhоо шанха зүүн хойшоо табан модоной газарта, сэлгеэхэн Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ томо аад, сэл хүхэ hүринүүдэй аржыжа байхань харагдана. Тээ саанаханань үбhэ hүрилдэг оньhон түхеэрэлгэтэй тракторнууд, роторно ба тракторай тармуурнууд, бэшэшье оньhото техникэ хэдэн бухал үбhэ урдаа түлхинхэй иищэ тиишээ гүйлгэлдэнэ. Любовь Белых, Михаил Бусовиков, Василий Мордовской гэгшэдэй даадаг звенонууд илангаяа эршэмтэйгээр ажаллана.

Совхозой 15 звеногой дундаhаа Василий Антонович Мордовскойн хүтэлбэрилдэг оньhожоруулагдаhан звено түрүүшын үдэрhөө социалис мүрысөөндэ шалгаржа ябанхай. Тэдэнэй hал табиhан сэл хүхэ үбhэнэй 12 hүри эидэ тэндэ жэрылдэн, hубарина.

Октябрьска Революциин ордено, үнинэй дүй дүршэлтэй болоhон, БурАССР-эй габьяата механизатор Лаврентий Моксонов, механизаторнууд Дмитрий Пермяков, Михаил Устьянцев, hургуулиин hурагшад Михаил, Анатолий Соболевтон халаанайнгаа даабари ходо үлүүлэн дүүргэдэг.

Манай совхоздо үбhэ ногооной ургаса яhала бараг, hаянай бороо ходо орожо ехэ hаалта хэнэ. Наратай сэлмэг үдэрэй байбал, бидэ нэгэ неделиин туршада бүхы үбhэ ногоогоо хуряажа дууhаха аргатайбди. — гээд совхозой парткомой секретарь Сергей Васильевич Тумуреев манда хөөрөө hэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Үбhэнэй hүринүүд хойно хойноhоо бодожол байна. 2. Оньhожоруулагдаhан звеное даагша Василий Мордовской. 3. Сабшаhан үбhэ хумин тармаха, hэлихэ тармуур.

С. ВАЛДУЕВАЙ фототекст.

Кабанскын аймаг.

…ОЗДО ТУҺАЛНА

…айкалец» газетын …ин болон типогра…үдэлмэрилэгшэд ай…аа ажахынуудта …и туhалдаг юм. Мү…нэр «Прибайкалец» … малда үбhэ тэ…лдэлгэдэнь хабаа… Дурсагдагша кол…уд тус колхоздо 140 … үбhэ бэлэдхэхэ …тай. Хоёр үдэрэй …а хэгдэhэн ажалай … 60 центнер үбhэн …од байна.

Т. ВИЧИРКО.

…алиин аймаг.

ТҮЛЭГ ДУНДАА

…брьский» совхоз. Л. Н. … хүтэлбэрилдэг малай …бэлэдхэлгын бригадын …уулагдамал 8 звено …эбэл уhанай үертэ аб…дэ, Сэлэнгэ мүрэнүүдэй …дархи ногоо сабшажа … нилээд болонхой. Тэн…алан даажа абаhан дүр…луговодууд Г. Н. Зару… С. Выборнов, Н. С. … Н. С. Кушнарёв, В. Г. …, Г. Б. Содномов гэгшэд …тые хүтэлбэрилжэ, тус … хоёр трактор, гурба… косилка ба бусад тех… юм.

… звенонуудай үбhэшэд …нгээ hүринүүдые бод…

* * *

…й совхоз. Эдэ үдэрнүүдтэ …ахагүй нэмжыhэн саб…эрэ тракторай хүнхинөөн, … таршаганаан таhалда… Оёорой отделениин …Урбанеев, П. К. Юсупов …й хүтэлбэрилдэг үбhэ …ын оньhожоруулагдамал …д ажахы доторoo эгээн …н үбhэ тэжээл бэлэдхэжэ … юм. Эдэ коллективүүд …ын хоёр үдэрэй туршада …гар сабшаhан байна. Ха…лэй мэдээгээр, дурсагдаг…р звеногой үбhэшэд тус …100-гаад центнерэй 6—7 …моод байнхай.

Тэрэшэлэн Сагаан-Аралай ба Дээдэ-Торин отделениин сабшаланда оньhожоруулагдамал гурбан звено үбhэ хуряажа захалаа.

Гар хажууршадай, оньhожоруулагдамал звенонуудhаа гадна, үбhэ хуряалгада малшад, хонишод олоороо хабаадалсахаар хараалагданхай. Тэжээл бэлэдхэлгээ эмхитэйгээр ябуулжа, hайн шанартай үбhэ ехээр хуряажа абахын тула совхозой партийна, профсоюзна организацинууд звенонуудайнгаа дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ.

* * *

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз. Хабарhаа нааша хура бороогүй, ган гасуурай болоошье hаань, тус ажахын бүхы 1000 шахуу гектар сабшалангай зарим уhалагдадаг газарай ногоон hайнаар ургаа. Тиин колхозой луговодууд, малшад, хонишод доро, намаг налхитай сабшалангаа түүбэрилэн сабшажа захалhан юм.

Байгша ондо бүхыдөө 12 мянган центнер үбhэ hүрилэн соможо, 15 мянган центнерhээ бага бэшэ үбhэ тюк болгон даража абахаар харааланхай. Тиин энэ зорилгоёо сүм бэелүүлхын тула түгэс оньhожоруулагдаhан дүрбэн звено эмхидхэгдэhэн байна. Жэшээлбэл, нэгэдэхи отделениин луговод В. М. Шаринай хүтэлбэрилдэг звено даажа абаhан 120 гектар сабшалангаа хуряаха түсэбтэй. Тиихэдэ В. Д. Цыбиковэй ударидадаг звено 187 гектар сабшалангай ногоо сабшажа, hайн шанартай үбhэ hүрилхэ даабари абаhан юм.

— Үтэг хэгдэhэн, hайса уhалагдаhан зарим сабшалангhаа адагынь гектарай 20 центнер үбhэн хуряагдахаар багсаагдана. Харин бүхыдэнь абажа харахада, гектарай 15 центнерhээ бага бэшэ үбhэн абтахал зэргэтэй, — гээд главна агроном В. Н. Лабадзе хөөрэнэ.

Эдэ оньhожоруулагдамал звенонуудhаа гадна, гар хажууршадай, морин косилкын 5 звено эмхидхэгдэжэ, ойн соорхойдохи, ташалан, майлын ногоо сабшажа hүрилхөөр гараба.

Мүнөө Доодо-Үшөотэйн, Федоровкын сабшалан дээрэ 12 трактор, тракторна 8 косилка, 6 тармуур hаадгүй хүдэлгэгдэжэ, түрүүшын hүринүүд хойно хойноhоо жэрылдэн бодхоогдожо байна.

В. БАШАРОВ.

* * *

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз. Үбhэ хуряалгаяа ажалай 20 үдэрэй туршада дүүргэхээр эрмэлзэhэн ажахын луговодууд, механизаторнууд бүхыдөө 28500 центнер үбhэ hайн шанартайгаар hүрилжэ абахаар хараална. Тиин эндэ мүнөө үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын 39 звено, оньhожоруулагдамал 2 комплексно бригада эмхидхэгдэжэ, хахэ бүтээхэ ажалынь уридшалан зохёогдожо үгтэhэн байна.

— Үбhэшэдэймнай звенонууд бүхыдөө 1900 гектар сабшалангай ногоо сабшажа, хуряаха түсэбтэй юм. Байгша ондо саган уларилай хэды таарамжагүй байгаашье hаань, колхозой зарим луговодуудай оролдосотойгоор ажаллаhанай ашаар ногооной ургаса яhала hайнаар гараа. Түрүү луговодууд С. Ф. Таракановский, Б. Д. Домбоев гэгшэдэй даадаг сабшалангhаа гектарай 20—28 центнер үбhэн лаб абтахаар багсаагдана,—гээд парткомой секретарь Сурун Гомбоевич Чойдопов мэдүүлнэ.

Колхозой үбhэшэд hаяын нарата үдэрнүүдтэ үбhэ сабшажа, hүри сомохо ажалаа улам эршэмтэйгээр ябуулжа байна.

С. ГЫРЫЛОВА.

* * *

Торин совхоз. Жэл бүри каротин, протеин болон белок элбэгтэй ногооной гурил ехээр татажа гаргадаг энэ ажахын механизаторнууд хээрын ногооной эдеэшэжэ, буурсаглахатай адли «АВМ-04» түхэлэй агрегадые түргэн саг соо тодхожо, иимэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэжэ захалhан юм. Тэрэ гэhээр нилээд саг үнгэрөө. Мүнөө Фёдор Лукич Когелевэй хүтэлбэрилдэг тус агрегат хоёр халаанда hаадгүй хүдэлгэгдэжэ, ногооной 40 центнер гурил гаргана.

— Хэрбээ энэ агрегадай хажууда «КИК-1,4» түхэлэй түхеэрэлгэ тодхобол, халаан соо 20 центнер бэшэ, харин 40—45 центнер ногооной гурил бэлэдхэгдэхэ hэн. Теэд совхозой мэргэжэлтэд иимэ машинатай аад, тодхохоёо яаранагүй. Мүнөө бидэ үбhөсэ силос хэршэдэг машинаар бутаруулнабди, — гэжэ ахалагша машинист Фёдор Лукич хөөрэнэ.

Ногооной шэмэтэ гурил гаргаха энэ агрегадта машинист туhалагша хоёрhоо гадна, Торин дунда hургуулиин ахалагша классуудай 12 hурагшад үбhэ хэршэлсэжэ, хатаалсана. hаяын дүнгөөр, эндэ ногооной 310 центнер гурил гаргагдажа, мэшээглэгдэн хадагалагдаа.

Мүнөо ногооной гурил татаха хүдэлмэри түлэг дундаа, улам эршэмтэйгээр ябуулагдажа байна.

Манай корр.

ЗЭДЫН АЙМАГАЙ АЖАХЫНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

…ордомо дохёо

…АХАДАА ЯАРАНАГҮЙБ?

…аминай аймагай XXII парт…ын нэрэмжэтэ колхоз энэ … ниитынгээ малда 3170 …р сабшалангhaa 26.359 цент… үбhэ бэлдэхэ түсэбтэй юм. …энээ бэелүүлхын тула 242 … бүридэhэн 45 звено эм…лэжэ, сабшаха талмайнуу… хубаарилжа үгөөд, бүхы …нүүдээрнь хангаха гэhэн … табигдаhан. Теэд дары тү…ээд, үбhэндөө гараhан звено … Юуб гэхэдэ, түрүүшын үдэрнүүдтэ бэлэдхэл түхеэрэлгэ хэhээр байтарнь бороо хура орожо hаатуулба.

Иимэ ехэ хүсэн, олон зон хадаа бороо хуратай үдэрнүүдтэ набшаhата тэжээл бэлэдхэхэ, витаминтай үбhэ суглуулжа, гурил татаха аргатай байгдаа. Теэд иимэ ажал эмхидхэгдэнэгүй.

Энэ жэл колхоз 6386 тонно силос дараха түсэбтэй. Теэд мүнөө дээрээ силос даралгаяа эхилээшьедүй байhаар.

Колхозойшье, отделенинүүдэйшье хүтэлбэрилэгшэд «силосэй ногоон үшөө ургаха юм» гэжэ шалтаад яаранагүй. Силоснэ 6 комбайнай табаниинь бэлэн бэшэ. Транспортер үгы, 2 комбайнер дутуу байhаар.

Мүн 800 тонно сенаж, 510 центнер ногооной гурил, 950 центнер набшаhата тэжээл, 300 центнер витаминтай үбhэ бэлдэхэ түсэбhөө оройдоол 568 центнер набша намаа, 150 центнер сенаж бэлдэгдээд, миил 80 центнер үбhэн сомогдоод байна.

Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин hула дээрэhээ зарим үбhэшэд бусажа, отогуудта хүн үгы болошоhон байна. Эдэ бүгэдэ тэжээл бэлэдхэхэ талаар табигдаhан зорилгонуудай урагшагүйгөөр бэелүүлэгдэжэ байhаниие гэршэлнэ.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд, партийна организаци тэжээл бэлэдхэлгые түргэн харгыдань гаргаха талаар шухала хэмжээ абаг лэ!

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

КОММУНИС БА ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ПАРТИНУУДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ ХАНИ ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГА

Социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Советскэ Союзда түр зуура амарха үедэнь, 1972 оной июлиин 31-дэ Крымдэ уулзалга болоо.

БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков, ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар, СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер, МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал, ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек, РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Чаушеску, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак уулзалгада хабаадалсаа.

Социалис ба коммунис байгуулалтын ябаса тухай, социалис гүрэнүүдэй хоорондохи бүхы харилсаа холбооной саашанхи хүгжэлтэ тухай hанал бодолоо hайтар мэдэлсэhэн байна. Тэрэшэлэн уласхоорондын шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга үгээ хүсэд ойлголсолгын, зүбшэн хэлсэгдэhэн асуудалнуудаар адли hанал бодолтой, хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд А. А. Громыко, К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ А. И. Блатов, ПОРП-ын ЦК-гай Секретариадай гэшүүн Р. Фрелек, БКП-гэй ЦК-гай гэшүүн М. Балев, РКП-гэй ЦК-гай гэшүүн К. Митя, СЕПГ-гэй Түбэй шалгалтын комиссиин гэшүүн В. Эберляйн уулзалгада хабаадалсаба.

* * *

Уулзалгада хабаадагшадай хүндэлэлдэ КПСС-эй ЦК обед эмхидхэhэн байна.

АЖАЛАЙ ГУРИМ САХИЛГЫН ТҮЛӨӨ ШАНГУУД

Ажалай гурим сахиха шэнжэлгын, проектно-конструкторска хүдэлмэри hайжаруулха Бүхэсоюзна конкурсын дүнгүүд согсолон гаргагдаба. Энээндэ Москвагай, Ленинградай, Свердловскын, Киевэй, Харьковай, Донецкын, Тбилисиин, Таллинай болон бусад томо промышленна түбүүдэй олохон коллективүүд хабаадаа. Научно-техническэ бүлгэмүүдэй бүхэсоюзна совет (ВСНТО) конкурс соносхоhон байна.

320 зохёол бүтээл хаража үзэгдөө. Һүүлшын шатада зуу гаран дурадхал жюригээр харгдаба. Тэдэнэй 27-ниинь ВСНТО-гой шангуудаар, 42-иинь дипломуудаар шагнагдаа. Эдэ зохёол бүтээлнүүд олон асуудалда хабаадана: үйлэдбэриин байшангууд соо аятай зохид уларил, аюулгүй, хорогүй технологическа аргануудые, тусхай хубсаhа, гутал, бэеэ хамгаалха хэрэгсэлнүүд, гэрэлээр хангаха зүйлнүүдые бии болгоо.

Москвагай эрдэм-шэнжэлгын хэдэ хэдэн эмхи зургаануудай, тэрэ тоодо Ажалай гурим сахиха бүхэсоюзна түбэй научно-шэнжэлгын институдай, Шэрэ будагай технологиин научно-техническэ институдай, В. П. Горячкинай нэрэмжэтэ Хүдөө ажахын машина бүтээлгын бүхэсоюзна научно-техническэ институдай коллективүүд нэгэдэхи шанда хүртөө. Эдэ коллективүүд эдлэл хэрэгсэлнүүдтэ шэрэ будаг түрхихэ үедөө вентиляци үрэтэй hайнаар хэрэглэхэ аргануудые дурадхаhан ба нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлhэн, ажаллаха арга боломжо улам hайжаруулхаар ондоошье онол оншонуудые зохёоhон байна.

Коммунизмын нэрэмжэтэ хяра дээрэ

СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Уласхоорондын альпиниадада хабаадагшад уг зорилгоёо бэелүүлэн, коммунизмын нэрэмжэтэ хяра дээрэ гараба. СССР-эй герб, союзна республиканууда́й тугууд 7495 метр үндэр хяра дээрэ үргэгдөө.

Коммунизмын нэрэмжэтэ хярые дабаха үдэр наратай, сэлмэг байба. Энэ дабшалгада манай бүхы союзна республикануудай, найман социалис ороной спортсменүүд хабаадаа.

(ТАСС-ай корр.).

Москвинай Ледник.

ХАНИ ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГА

Манай ороной ажалшад ба харин гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй хани ёhоной харилсаа холбоон улам үргэдэжэ байнхай. Һаяхан Буряадай АССР-эй ниислэл Улаан-Үдэ, Японой Румои городуудай түлөөлэгшэдэй хэлсээн боложо, эдэ городуудай хоорондо холбоо барисаан баталагдаа hэн.

Зүүн Сибириин, Алас-Дурна зүгэй городуудай ба Японой баруун эрьеын городуудай түлөөлэгшэдэй гурбадахи уулзалга Улаан-Үдэ хотодо үсэгэлдэр болобо. Японой баруун эрьеын 10 городhоо хамтадаа 21 хүн айлшалаа. Энэ делегациие Дзеоэцу городой мэр г-н Мотокадзу Кояма толгойлжо ябаа. Улаан-Үдэ городой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Убеев В. П., КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секреатрь нүхэр Беляков А. М. ба горсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүд делегациие угтаhан байна. Японой баруун эрьеын городуудай түлөөлэгшэдтэй хамта Зүүн-Сибириин, Алас-Дурна зүгэй городуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудаи түрүүлэгшэнэр Улаан-Үдэдэ айлшалалсаа.

Зүүн-Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй городуудай, Японой баруун эрьеын городуудай түлөөлэгшэдэй хоорондо Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомдо хөөрэлдөөн болоhон байна. Энэ хөөрэлдөөе Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Убеев В. П. нээжэ, городой түүхэ, промышленность ба соёл культурын хүгжэлтэтэй танилсуулба.

Нүхэр Убеевэй тобшохон хөөрөөнэй hүүлээр Улаан-Үдэ городтой танилсаха түсэб соносхогдожо, тэрэниие Японой баруун эрьеын городуудай түлөөлэгшэд hайшааhан байна.

Үдэрэй 11 час. Зүүн-Сибириин, Алас-Дурна зүгэй городуудай, Японой баруун эрьеын городуудай түлөөлэгшэд СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалда ошожо, эндэхи эрдэмтэдэй ажал хүдэлмэритэй танилсаhан, тэдэнэртэй хани ёhоор хөөрэлдэhэн байна. Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ нарин сэмбын фабрикада, Зүүн-Сибириин культурын институдта, Улаан-Үдын Октябрьска районой поликлиникэдэ ошожо хараhан, тэдэ коллективүүдэй ажалтай танилсаhан байна.

Зүүн-Сибириин, Алас-Дурна зүгэй городуудай, Японой баруун эрьеын городуудай түлөөлэгшэд үдэшэндөө «Байгал» гэжэ дуу ба хатарай ансамблиин артистнарай концерт оперо, баледэй театр соо хараа.

Айлшад мүнөөдэр Эрхүү хото мордохо юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомдо болоhон уулзалгын үедэ.

Газетымнай фотокорреспондент Ц. Цыренжаповай буулгажа абаһан фото-зураг дээрэ үнинэй механизатор Иван Михайлович Низовцевые харанат. Энэ нүхэрнай Баргажанай аймагай Уланай колхоздо комбайнераар ажаллана.

Таряа хуряалгаяа һайн шанартайгаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр үнгэргэхын тула Иван Низовцев эдэ үдэрнүүдтэ даалгагдаһан комбайнаа заһабарилжа сүлөөгүй байна.

АРБАН ХОНОГООР УРИДШАЛБА

Горхоной леспромхозой модошод һүүлэй үедэ яһала эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Эдэнэр ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг болонхой. Тиимэһээл һара бүри модо бэлэдхэхэ даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг болоо. Эдэнэр долоо һарынгаа даабари 10 хоногоор уридшалан дүүргээ.

Байгалай леспромхозой модошод муу бэшээр хүдэлнэ. 215 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ долоо һарынгаа даабари июлиин 26-да амжалтатайгаар дүүргээ. Һарын дүүрэтэр үшөө 5 мянган кубометр модо бэлэдхээ. Энэ модоор хоёр айлай орохо 60 гэр барижа болохоор юм. Тус леспромхозой модошод шэнэ онол арга үргэнөөр хэрэглэжэ, оньһон техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана. Энээнэй ашаар эдэнэр ажалайнгаа бүтээсые 10—15 процентээр дээшэлүүлээ. Эдэнэр мүнөөдэр үсэгэлдэрэйхиһөө һайнаар хүдэлхэ гэһэн зорилго урдаа табина. Тэрэнээ бэелүүлжэшье шадана.

Н. ТЮРНЕВ.

ДЕПУТАТАДАЙ БРИГАДА ТҮРҮҮ

Баунтын аймагай оро үсхэбэрилэгшэд жэлһээ жэлдэ амжалта туйладагаараа республика соогоо суутай. «Заветы Ильича» колхозой оро үсхэбэрилэгшэд илангаяа һайн амжалта туйлажа ябана. Мүнөө Буряадай АССР-эй Верховно Совөдэй депутат Евдокия Мордоновагай хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд түл түрэсэеэ һайнаар абанхай, бэлшээри һайнтай газарта оронуудаа харууһална.

Орошодой дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Жамсо Иванович Молоковой бригада түрүү һуури эзэлжэ, КПСС-эй райком, аймгүйсэдкомой зүгһөө баяр баясхаланда хүртэбэ. Молоковой бригада байгша оной нэгэдэхи хахадта 100 толгой оро бүхэнһөө дунда зэргээр 90 толгой түл абажа, аймагай оро үсхэбэрилэгшэдэй дунда түрүү һуури эзэлһэн байна. Бригадын гэшүүд Г. Я. Былинов, А. И. Молокова, Г. И. Банжеулов, И. И. Молоков гэгшэд ажахын 600-гаад толгой оронуудаа Маарагта гэжэ бэлшээри һайнтай газарта адуулжа ябана. Аймагай бүхы оро үсхэбэрилэгшэд абаһан түл түрэсэеэ гарзада оруулангүй, тэнжээжэ абахын хойноһоо оролдоно.

А. ПОПОВА.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ—БОЛЗОРҺОО УРИД

„САГААН АЛТАН“ —КОЛХОЗОЙ БАЯЛ

Хүдөө ажахые, нэн түрүүн мал ажалые хурданаар хүгжөөхэ тушаа КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэриие бэелүүлэн, манай колхозой гэшүүд, малшаднай урдаа табигдаһан зорилгонуудаа урагшатайгаар шиидхэжэ байнхай. Илангаяа колхозой хонишод амжалтатай.

Манай колхоздо хони үсхэбэрилгэ үйлэдбэриимнай гол һалбари болонхой. Хэрбээ 1965 ондо 32 мянгаад хонитой байбал, тэдэмнай 1970 ондо 37.500 гаран толгойдо хүрэжэ, бага зэргэ тогтоһон байна. Шэнэ табан жэлэй эсэстэ 38 мянган томо хонидтой байхаар хараалагданхай. Мүнөө энэ хэмжээндээ хүрэжэ байнабди.

Тиимэһээ мүнөө үедэ колхозой хонишод һүрэгүүдэйнгээ тоо толгой саашадань олошоруулха бэшэ, харин ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гэжэ оролдожо байнхай. Жэлһээ жэл бүри гүрэндөө хониной мяха, һайн шанартай нооһо ехээр худалдаха гээшэ манай хонишодой гол зорилго болонхой. Хэрбээ 1971 ондо гүрэндөө 1589 центнер нооһо худалдаһан байбал, тэрэнээ 1975 ондо 1874 центнертэ хүргэхэ гэхэ гү, али 18 процентээр ехэ болгохобди. Шэнэ табан жэлэй эхиндэ бэлэдхэлэй пунктда 3525 центнер шэгнүүртэй хонидые тушааһан байгаа һаа, 1975 ондо тэрэнээ 4280 центнертэ хүргэхэ зорилготойбди.

Юһэдэхи табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан эдэ зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэхын тула хонин бүриһөө ехэ, һайн шанартай нооһо абадаг болохо хэрэгтэй. Хоёрдохёор, 100 хонин бүриһөө, шадаал һаа, олон хурьга түлжүүлжэ абаха шухала. Табан жэлэй эсэстэ колхозой хонин бүриһөө дунда зэргээр 4 килограмм нооһо хайшалжа абаха түсэбтэйбди.

Һайн шанартай нарии нооһо ехээр үгэдэг һүрэгүүдые олошоруулха хүдэлмэри колхоздомнай 1950—1951 онуудһаа эхилжэ үргэнөөр ябуулагдаһан байна. Энэ үеһөө хойшо хонид гол түлэб искусственна аргаар үрэжүүлэгдэдэг болонхой. Түрүүшээр хонидоо алтайн үүлтэрэй хусануудай үрөөр үрэжүүлжэ, хожомоо (1960—1961 онуудай үеэр) грозненско үүлтэрэй, зарим ушарта забайкальска үүлтэрэй хусанууд хэрэглэгдээ һэн. Тиигэжэ 1963 он хүрэтэр хонидоо бүхыдэнь тооной нарин нооһотой болгожо шадаабди. Энэ үедэ бүхы һүрэгэй 85 процентнь нарин нооһотой болгогдоод байгаа бшуу.

Энэ сагһаа хойшо искусственна үрэжүүлгэдэ өөһэдынгөө һүрэгүүдһээ түлжүүлэгдэһэн хусануудые хэрэглэжэ захалһан байнабди. 1967—1968 онуудай ороонон үедэ буряад түхэлэй нарин нооһотой хонин һүрэгүүд бүрилдэжэ захалһан түүхэтэй. Энэмнай нютагай эрхэ байдалда таараха, түхеэрэн жэлдэ бэлшээхэ шадалтай урдынгаа үг һалатар алдаагүй мал гэжэ шэнжэлэгдэһэн юм. 1968 ондо 24 мянга гаран иимэ түхэлэй хонидтой болоод байгаабди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ хэгдэһэн шэнжэлэлгын ёһоор колхоздомнай иимэ үүлтэрэй «элитэ» болон нэгэдэхи классай 7800 гаран эхэ хонид, эмэ түлгэнүүд, хусанууд бии байгаа. «Элитэ» шанартай өөһэдымнай хусануудһаа дунда зэргээр 7,67 килограмм, эхэ хонидһоо —5,5 килограмм, зүһагуудһаа —6,5 килограмм, эмэ түлгэнүүдһээ —4,7 килограмм нооһон абтаһан байна. Искусственна үрэжүүлгэдэ хэрэглэгдэдэг 43 хусануудай тус бүриһөө дунда зэргээр 9,5 килограмм нооһон гараа.

Хонидой шэгнүүрые ехэ болгохо, нооһонойнь шанар һайжаруулха хүдэлмэри саашадаа бүри нарин нягтаар ябуулагдаха байна. Энэ зорилгоор хонидой тэжээл, харууһалга һайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдэжэ байнхай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эхэ хонидой отарануудые типовой һайн байраар хангажа, бүхы 52 отарануудта электрын элшэ хүсэ оруулһан байнабди. Гадна эхэ хонидой 20 отарын зуһадаг газарта һарабшануудые шэнээр барижа үгөөбди. Энэ ушарта нооһоёо хайшалуулһан хонид, хурьгад зунай аадар бороодо сохюулхагүй, шанга наранда шаруулхагүй байна бшуу. Саашадаа энэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ, эхэ хонидой, хурьгадай бүхы отарануудта иимэ һарабшануудые түхеэрхэбди.

Сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдадаг болоһоной ашаар, хони хурьгадта һайхан үбһэн бэлэдхэгдэнэ. Гадна 17 отарын үбэлжөөнэй газаа 10—15 гектар газарта зелёнко таригдана. Тэрэниие һайнаар ургуулжа абаа һаа, хонишодой мэдэлдэ үлөөгдэдэг гуримтай. Колхоз тэрэниие сабшажа үгэдэг, хонишод өөһэдөө хуряажа, һүрилжэ абадаг юм. Хонидой тамир һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ орооһо тарян угаа ехэ туһатай гэжэ мэдэгдээ. Тиимэһээ эхэ хонидтоо октябрь һараһаа захалжа, сүүдхэ бүридэ 300 грамм, үүлтэр һайнтай эхэ хонидто —400 грамм хүртэхөөр таряа эдюулнэбди. Иимэ хоолоор бүхэлии үбэлдөө хангагдана.

Хонидые уһаар дутаахагүй гээшэ баһал ехэ удхатай. Мүнөө үедэ колхозой отарануудаар үрэмдэмэл 50 худаг бии. Тэндэһээ уһан электрона сосой хүсөөр гаргагдана.

Эдэ бүгэдын хажуугаар колхозой правлени, партком хонишодой һуудал байдал һайжаруулха, тэдэниие материальна болон моральна талаар урмашуулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Һүүлэй жэлнүүдтэ хонишодто типовой һайн гэрнүүд баригдаа.

Хонидоо үхэл гарзада оруулангүйгөөр ондо оруулһан, зуун эхэ хонин бүриһөө 90-һээ дээшэ хурьга томо болгоһон хонишодой бригадануудта мүнгэн шан, нэмэлтэ түлөөһэн үгтэнэ. Иимэ шагнал, нэмэлтэ түлөөһэндэ хурьгашад, техник-үрэжүүлэгшэд, хонишодой бригадануудай бригадирнууд, зооветеринарна мэргэжэлтэд хүртэдэг байна.

Хонишодой, бригадирнарай, мэргэжэлтэдэй урма зоригтойгоор ажаллаһанай ашаар хонид һайнаар ондо оруулагдана, түл гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэдэг боложо байнхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ ган гасуур боложо, хожомоо үер боложо, бэрхэшээлнүүдые ушаруулбашье, колхозой хонишод түсэб, уялгануудаа бэелүүлжэ шадаа һэн. Нёдондо 100 эхэ хонин бүриһөө 82,1 хурьган томо болгогдоһон, хонин бүриһөө 3,4 килограмм нооһон хайшалагдаһан байна.

Байгша ондо колхозой хонишод үнгэрэгшэ жэлдэ туйлаһан дүнгүүдээ алдаагүй. 100 хонин бүриһөө 82 хурьган томо болгогдожо, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһон абтаһан байна.

Колхозой хонишодой дунда шадабаритай бэрхэ, урагшаа һанаатай, ажалша зон олон. Хэдэн жэлэй туршада хонишодой мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ коммунист эхэнэр Бутыд Гармажаповна Банзаракцаева ябана. Энэ хонишон һүүлэй арбаад жэлдэ алгадгүй зуун хонин бүриһөө 100 гаран хурьга түлжүүлжэ, колхозой һүрэгтэ табина.

Эдэ жэлнүүдтэ хонишодой мүрысөөндэ А. Н. Цыбикдоржиевай отарынхид шалгардаг болоо. Эдэнэр хонин бүриһөө хурьга түлжүүлнэ.

Ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг хонишодой тоодо Дамби Будажапов, Бутыд Батуева, Бальжинима Шарапов болон бусад ороно.

Хонин ажал колхозой эгээн олзо оршо ехэтэй һалбари мүн. Нёдондо колхозой олзо оршо бүхыдөө 2 миллион 43 мянга гаран түхэриг болоһон байбал, тэрэнэй хахадһаа ехэнхинь гэхэ гү, али 1 миллион 186 мянга гаран түхэригынь хонин ажалһаа, тэрэ тоодо 713 мянган түхэригынь нооһонһоо абтаа бшуу.

Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ колхознай гүрэндэ нооһо, хониной мяха худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, нёдондонойхиһоо дуутуугүй ехэ олзо оруулха б... найдамтай. Мүнөө үедэ гүрэндэ нооһо худалдаа... дүүргэнхэй.

Хонин ажал хүгжөөхэ т... хознай аймаг дотороо эрхи... на. Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгэ... эй райкомой, аймгүйсэдко... жуулгын Улаан туг манай... барюулагдаа һэн. Энэ туга... ондошье алдахагүйбди гэжэ... дана.

Теэд хонин ажалдамнай... дээгүй асуудалнууд үшөө... ха юм. Илангаяа хонидые... элбэгтэй элдэб тэжээлээр... хонишодой ажал ехэтэй... оньһожоруулха асуудалнууд... хэхэ хэрэгтэй. Энэ зорилго... колхоздо бүдүүн тэжээл... талханай зүйлтэй холижо, жэжэхэн борсогор холимо... гаргаха завод бүтээгдэжэ... Иимэ тэжээл бэлэдхэгдэдэг... тэрэниие малда тараажа... дэлмэриие оньһожоруулха... малай бэедэ хэрэгтэй бүхы... эдеэнээр оруулагдаха байна.

Мүн залуу үетэниие хони... һургажа, мэргэжэл шад... дээшэлүүлхэ гээшэ мүнөөд... ла зорилгонуудай нэгэнии... хой. Юуб гэхэдэ, хонишодой... хада ямаршье дүршэл шад... найдал багатай хүнүүдые... мэридэ табиха баатай боло... юм. Энэ ушарһаа боложо, ...мнай хони, хурьгадай гар... байрха баримтанууд үсадха... бшуу. Энэ асуудалые амжал... шиидхэхэ хэрэгтэмнай нюта... да һургуули, колхозой... организаци туһалха байна.

Колхозоймнай хонишод... ниной мяха абаха, малай то... руулха табан жэлэйнгээ... зорһоонь урид амжалтата... лүүлхэ гэжэ найдахаар.

Ц-Д. ГАЛСА...
Сэлэнгын...
Карл Марксын нэр...
колхозой түрүү...

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ТОО ОЛОШОРНО

Үдэрэй тэн багта Худанай леспромхозой Гэр-Шулуунай пунктын модошодой хүдэлжэ байһан участогта хүрэжэ ерэбэбди. Отологдоһон модоной унахань, трактор, машинануудай таршаганалдахань минута соошье замханагүй. Ой соо бүгшэм халуун. Һоно, аляаһанайнь олон гээшэ аргагүй. Гэбэшье модошод хүдэлжэл байна. Багжагар улаан нарһан модод хойно хойноһоо һубарин абнатайгаар унана. Бага комплексно бригадын бригадир Пётр Коноваловай хүдэлжэ байхыень харахадаа, дүршэлтэй хүдэлмэришэн гэжэ абаһаар лэ ойлгохоор һэн. Модон хойно хойноһоо зэргэлээд унажал байна.

— Нарин зуруудаар отологдоһон модо таллуулан шэрэхэдэ амар юм. Залуу модон ехээр гэмтэдэггүй байна бшуу, — гэжэ тэрэ хэлэнэ. Нээрээшье эдэнэр залуу модоной 65—70 процентыень гэмтээнгүй орхидог болонхой.

Гэр-Шулуунай пунктын модошод бага гаргашатайгаар ехэ модо бэлэдхэхын тула оролдолго гаргана. Һарадаа хоёр мянган кубометрһээ дээшэ модо бэлэдхэдэг бага комплексно бригаданууд эндэ бии болонхой. Жэшээлхэдэ, Петр Коноваловай даадаг бригадын коллектив байгша оной июнь һара соо 2330 кубометр модо бэлэдхэжэ, леспромхоз соогоо эрхимлээ. Энэ амжалтыень КПСС-эй Хэжэнгын райком, аймагай соведэй гүйсэдхэхэ комитет үндэрөөр сэгнэжэ, ажалай түрүүшүүлдэ дамжуулгын Улаан туг, 30 түхэриг мүнгэн шантайгаар барюулһан байха юм.

Эдэнэр оньһон техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, нэгэ һанал бодолтойгоор хүдэлһэнэй ашаар лэ иимэ үндэр амжалта туйлана гээд сэхэ хэлэлтэй. Эдэнэй дүй дүршэл халан абамааршье. Худанай леспромхозой модошод Петр Коноваловай даадаг бригадын ажал хүдэлмэритэй танилсана. Һайн юумыень халан абана. Һүүлэй үедэ Ф. П. Казаков, П. И. Павлов, М. Н. Паршанов гэгшэдэй даадаг бага комплексно бригаданудай хүдэлмэришэд һарадаа хоёр мянган кубометр модо бэлэдхэдэг болоо. Үдэр хоногой ошохо тума даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг хүдэлмэришэдэй тоо улам олошорно.

Худанай леспромхозой модошод байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даабариһаа гадуур 17.200 кубометр модо бэлэдхэһэн байха юм. Эдэнэр июль һарынгаа даабари мүн лэ үлүүлэн дүүргээд, «Забайкаллес» комбинат соогоо эрхимлэжэ ябана. Мүнөө бүри ехэ модо бэлэдхэхэ гэһэн зорилго урдаа табяад, бүри эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Байгша онойнгоо даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, СССР-эй 50 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтаха гэһэн зорилготой. Энэ хүсэл эрмэлзэлээ бодото дээрэнь бэелүүлжэ байһандаа эдэнэр урматай.

Тус леспромхозой модо бэлэдхэгшэд, жолоошод бултадаа шэнэ онол арга үргэнөөр хэрэглэнэ. Ойдо отологдоһон модон саг болзор соогоо доодо складта шэрэгдэдэг болоо. Эрхим жолоошод М. М. Куприянов, Н. И. Андриевский гэгшэд модо шэрэхэ даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ, бэшэндээ түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Иимэ ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд урдаа табиһан зорилгонуудаа бэелүүлхэ...

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. ...Шулуунай пунктын бага ...лексно бригадын бр... Петр Коновалов. 2. ...логдоһон модон түмэр... шэрэгдэнэ.

С. БАЛДУЕВА...

Совет орон доторнай

ОНЬҺО ДАРАБАЛ... —ЧЕРТЕЖ БҮТЭХЭ

Ерээдүйн инженернүүд һуража байхадаа элдэб чертежнүүдые түһөөлэн зурагладаг геометриин «нюусануудые» шэнжэлэн үзэдэг юм. Энээниие хайшан гээд хүнгэдхэхэб? Магнитогорскын горно-металлургическа институдай инженернэ графикын кафедрын багшанар һуралсалда шухала электрын элшээр гэрэлтүүлэгдэдэг плакат-тренажернуудые зохёогоод, хэрэглэжэ байдаг.

Электрын схемэнүүдтэнь металл огто байхагүй. Саарһан дээрэхи лининүүд зайн галай туһаламжаар шэрдэгдэнэ. Плакадууд хүнгэхэн болоо. Эдэниие саарһан дээрэ бэлдээд, зайн гал хэрэглэн, типографида барлахадаа шэрэ гүйлгэжэ болохо юм.

Иимэ чертежнүүдые түбэгтүй уншахаар байна. Дээдэ, тусхай дунда һуралсалай министерствын тусхай инструкторско бюродо иимэ плакат тренажер бэлдэгдэжэ байнхай. СССР-эй ВДНХ-гай «Арадай гэгээрэл» гэжэ павильон соо энэ плакадые хаража болохо.

(СССР-эй ВДНХ-ТАСС).

Ой соо—электронико хэрэглэгдэнэ

Ой модоной ажахыда электронно-тоололгын машина хэрэглэхэ һонин дүй дүршэл СССР-эй ВДНХ харуулна. Ойтой намаг хатаалгын тон ехэ удха шанартай байһаниинь мэдээжэ. Жэл бүри хэдэн зуугаад километртэ һубаг ханаабууд малтагдадаг шуу. Карелиин мэргэжэлтэд «Минск-22» гэжэ электронно-тоололгын машина хэрэглэн, ханааб малталга оньһожоруулха дурадхал оруулаа.

Ханаабуудые ямараар малтахые, хэды шэнээн ажалай хэгдэхэ байһые тиимэ машина тодорхойлжо үгэнэ. Чертеж тусхай аппарадаар олон болгогдоод, хэрэглэхын тула эльгээгдэдэг.

ЭВМ хэрэглэхэдэ, намаг хатааха хүдэлмэри долоо дахин бүтээсэтэй болоо.

Поволжье шадарай уһалууриин газарһаа шэнэ табан жэлдэ орооһо таряанай үндэр баян ургаса хуряажа абаха гэжэ КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд дотор хараалагдана. Мелиораторнууд юһэдэхи табан жэлэй туршада гансахан Саратовскэ областьдо 235 мянган гектар талмайда уһалууриин системэ бариха юм. Энэ жэлэй хүдэлмэриие болзорһоонь урид дүүргэжэ, 45 мянган гектар талмай уһалуулхаар шиидэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дүрбэдэхи бүлүүр станциин барилгын юрэнхы түхэл.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ НАЦИНУУДАЙ БА А

Совет республиканuудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй мүнөө жэлдэ тэмдэглэгдэхэеэ байгаа ой хадаа СССР-тэ хүгжэлтэ түгэс социализм батадхалгын ба коммунизм байгуулгын шиидхэхы нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. Тус Союзай бата бэхинь хэдэн арбаад жэлэй туршада шалгагдаа, энэнь нацинууд болон арад үндэһэтэнэй харилсаа хүгжөөхэ асуудал шиидхэхэ хэрэгтэ Коммунис партиин шэнэ амжалтануудые туйлаха ябадал хангана.

Энэ асуудалай гол удхань юун болоноб? Партиин национальна политикын гол удхань мүнөөнэй шатада ямар байнаб? СССР-эй нацинуудай ба арад үндэһэтэдэй харилсаанай хүгжэлтын талаар ямар ушарнууд болоноб?

ХҮДЭЛМЭРИШЭН АНГИ— НАЦИОНАЛЬНА ПОЛИТИКЫН ГОЛ ТҮШЭГ ТУЛГУУРИ МҮН

Партиин национальна политикын гол удхые КПСС-эй XXIV съезд һайнаар тодорхойлоо. Аха дүү совет республика бүхы талаараа хүгжэхэ, нацинууд ба арад үндэһэтэд сааша саашадаа улам ойртолсохо, бүхы Союзай аша туһа, мүн тэдэниие бүридүүлдэг республика бүхэнэй аша туһа хододоо хараада абтадаг байха ёһотой.*) Партиин национальна политикын, тэрэнэй үндэһэ һуури табигша Ленинэй нэрээр ленинскэ гэжэ бидэнэй нэрлэдэг политикын таһаршагүй хубинь — арадуудай хани барисаае бүхы аргаар бэхижүүлхэ, ажалшадые интернациональна үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ, национализмын ба шовинизмын бишыханааршье үзэгдэхэ ябадалнуудта эсэргүү эбсэшэгүй тэмсэл болоно.

Совет хүдэлмэришэн анги национальна политика бэелүүлхэдэнь партиин гол түшэг тулгуури болоно.

Л. И. Брежнев 1972 оной мартын 20-до профсоюзуудай XV съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, совет общество хүгжөөлгэдэ хүдэлмэришэн ангиин дүүргэдэг үүргые тон үндэрөөр сэгнээ һэн. 65 миллион хүнһөө бүридэдэг, ажалшадай хүсэн түгэлдэр арми (гурбанай хоёр хубиһаа олониинь пормышленна хүдэлмэришэд) бологшо хүдэлмэришэн анги ороной ажабайдалай бүхы һалбаринуудта, тэрэ тоодо арад үндэһэтэдэй харилсаанай талаар социально-политическэ, экономическа талаар хүсэн байһан үүргэеэ шууд дээшэлүүлнэ. Энэ үүргэ юун хэһэ хайшаа байнаб?

Национальна отрядуудһаа эмхидэн бүридэдэг, Советскэ Союзай хүдэлмэришэн анги арад үндэһэтэдэй бүхы талаараа хүгжэхынь түлөө, һалбаран бадархынь түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. Гэхэтэй хамта, хүдэлмэришэн ангиин өөрынгөө байдалаар, коммунис суртал бодолоороо социалис интернационализм дэлгэрүүлдэг, мүн нацинуудай, арад үндэһэтэдэй ойртолсохо социальна гол хүсэн, интернационализмые бодото дээрэнь бэелүүлдэг хүсэн боложо, ябуулга хэдэг байха юм.

Совет хүдэлмэришэн анги колхозно таряашадтай холбоо барисаа үүсхэн бэелүүлдэг, эмхидхэдэг байна. Энэ харилсаа холбоон коммунизмын матерrально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгые хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэреэр хангадаг угаа ехэ социально-политическэ хүсэн болоо. Энээнэй үндэһөөр совет обществын суртал бодолой ба политическэ, социальна талаараа улам нягтаар нэгэдхэхэ, нацинууд ба арад үндэһэтэдэй улам ойртолсохо ябадал туйлагдана.

СОЦИАЛИЗМЫН ЗАЙЛАШАГҮЙ ГУРИМ ЁҺОН

«Совет ороной бүхы нацинууд ба арад үндэһэтэдэй нягта нэгэдэл, бүхы талаараа һалбаран хүгжэлгэ, ойртолсолго манай байгуулалтын шэнжэ шанараар тодорхойлогдоно, социализмын хүгжэлтын зайлашагүй гурим болоно».*)

Коммунизм болон хүгжэжэ бай-

*) «КПСС-эй XXIV съездын материалнууд», июур 76.

*) «Совет Социалис Республиканууд Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлдэхэ тухай» июнь 14.

НЮТАГАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ...тын болоhоор жэлhээ ... саг үнгэрбэ. Энэ ... соо аймагай партийна ...ацнин хүтэлбэри до... КПСС-эй XXIV съездын шиид...үүдые, юhэдэхи табан жэ... түсэбые дүүргэхэ, мүн айма..., сельскэ Советүүдэй хүдэл... саашадань hайжаруулха ... парти болон правитель...ын шиидхэбэринүүдые бэе... талаар Захааминай айма...

«Сельхозтехника» нэгэдэлэй, пивэ шанадаг, тоhоной заводуудай коллективүүд яhала hайн дүнгүүдтэй ажаллажа байна.

Гэхэтэй хамта, зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд hунгагшадай захил, дурадхалнуудые хараадаа абажа, коллективэйнгээ ажал hайжаруулха, дутагдалнуудаа усадхаха асуудалнуудта хайша хэрэгээр хандана, зохихо хэмжээ абанагүй. Эдэ дутагдалнууд ажалшадай хэрэглэмжэ хангадаг комэдеэ хоолой шанар үшөөл hанаhанда хүрэнэгүй.

Хүдөөгэй ажалшадай дунда худалдаа наймаа эмхидхэхэ талаар ехэ дутагдалнууд бии байhаар. Утаата, Үлэнтэ, Ехэ-Цахир нютагуудай магазинууд наймаашанай үгы дээрэhээ удаан саг соо хаалтатай байха юм. Зарим газарта худалдаа наймаанай гурим эбдэгдэнэ, магазинууд болзортоо нээгдэнэгүй, сагhаань урид хаагдашана. Холын малшадай дунда ажалшадай hуудал байдал hайжарна. Үйлсэ гудамжануудые, ябаган харгынуудые асфальтаар хушаха талаар ехэ ажал хэгдээ. Модон-Хүл гэжэ горхон дээгүүр ябаган хэдэн хүүргэ баригдаа, олохон үйлсэнүүд люминесцентнэ лаампаар гэрэлтүүлэгдэдэг болоо. Ажалшадай гэр байранууд, ниитын эмхинүүдэй байшангууд заhабарилагдана, шэмэглэн гоёогдоно, үйлсэнүүдые ногооруулха талаар жэл бүри ажал ябуулагдана. 140 үхибүүнэй багтаамжатай хүүгэдэй саад баригдажа, жэлэй эсэстэ ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана.

Гэхэтэй хамта хэгдэжэ байhанаараа hанаагаа амаржа болохогүй. Закаменск хотые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ дутагдалнууд үшөөл олон байhаар. Зарим үйлсэнүүдтэ, магазин, столовонууд соо ариг сэбэр сахигданагүй. Үйлсэ, тротуарнуудые сэбэрлэжэ, асфальтаар хушаха, тэдэнние ногооруулха талаар үшөө ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй. Эдэ асуудалнуудта горсоведэй гүйсэдхэхэ комитет, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай гэр байрын — коммунальна ажахын таhаг анхаралаа багаар хандуулна.

ҺУНГАГШАДАЙ ЗАХИЛДА — ОНСО АНХАРАЛ

...нютагай Советүүд, тэдэнэй ...эдхэхэ комитедүүд горитой ...ал ябуулжа байнхай. Нэн түрүүн Советэй газар дайда ...оршодог предприятиин гү, ...колхоз, совхозуудай үйлэдбэ...хүтэлбэрилгые hайжаруулха, ...г үрыень дээшэлүүлхэ, гүрэ... түсэб бүхы талаарнь дүүргэ... байха асуудалнуудта ехэ ан...ал табигдана.

Үнгэрhэн hунгалтын урда тээ ...едүүдэй депутадта кандида...тдые дэбжүүлгын үедэ hун...шадтай уулзалгын суглаа... дээрэ предприятинуу..., колхоз, совхозуудай, ажал...шадай эрилтэ хангадаг эмхи зур...уудай хүдэлмэри hайжаруул... талаар олон захил, hанамжа ...дхалнууд орохон байгаа. ...гагшадай захилнууд бүлэг ...гөөрөө суглуулагдаад, шэнэ ...алай аймагай Советэй түрүү... сесси дээрэ харагдажа, тэдэ... дүүргэхэ талаар хэмжээнүүд ...ралагдаhан байгаа. Сессиин шиидхэбэри дүүргэхын түлөө ...советэй гүйсэдком, тэрэнэй ...гууд, саг үргэлжын комисси..., бүхы депутадууд hаналаа ...ижа, зохихо хэмжээнүүдые ...даг байна.

Нэн түрүүлэн ажахын асуу...нуудые хаража үзэе. Промышленна предприятинуудай, колхоз совхозуудай үйлэдбэридэ хабаатай асуудалнууд аймагай Советэй сессиин, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй заседаниин үзэмжэдэ табигдажа зүбшэгдэдэг, таарамжатай хэмжээнүүд абтадаг. Зарим нэгэн ажахын асуудал болдэхэ хэдэ саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүд, депутадууд хабаадуулагдана. Сессиин гү, али гүйсэдкомой заседаниин үзэмжэдэ табигдаhан асуудал зүбшэн хэлсэхэдэ депутадууд, уригдаhан хү...д эдэбхитэй хабаадажа, hанамжа дурадхалаа оруулдаг, дутагдалнуудыень сэхэ руунь элирүүлэн шүүмжэлдэг заншалтай байнхой.

1971 ондо, мүн энэ жэлэй түрүүшын хахад соо Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай коллектив муу бэшээр хүдэлжэ байна. Үнгэрhэн жэл соо продукци бүтээн гаргаха түсэбөө комбинат 102 процент, мүн байгша жэлэй түрүүшын хахадай түсэб ба... 102 процент дүүргээ. Тиихэдэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха талаар горитой үрэ дүн туйлагдаhан байна. Аймагай бинадай (директорынь Ж. Б. Бизяев), хилээмэнэй заводой (Б. С. Дашиев), аймагай ой модоной ажахын (А. Д. Прокудин), пивын заводой (Е. П. Жаркова) коллективүүдэй хүдэлмэридэ сэхэ хабаатай.

Һайн шанартай хилээмэ, талханай бусад продукцинуудые гаргадаг болохо талаар арад зоной, hунгагшадай эрилтэ үшөөл хангагданагүй. Аймагай ой модоной ажахыда арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа бүтээн гаргаха цех эмхидхэгдэhэн аад, бирагүйгөөр хүдэлнэ, ажалшадай эрилтэ хангадагүй, гаргаhан продукциинь шанар ахирхан байhаар. Тиимэhээ хилээмэнэй заводой, ой модоной ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоон аймсоведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ харагдажа, зохихо хэмжээн абтаhан байна.

Мүн тиихэдэ автотранспортна предприятиин, хэлхээ холбооной узелай, харгы заhабарилдаг эмхиин коллективүүдэй хүдэлмэридэ ехэ дутагдалнууд дайралдана.

Аймагай колхоз болон совхозуудай үйлэдбэриин ашаг үрые hайжаруулха, хүдөө ажахын продукци элбэг дэлбэгээр абадаг болохо асуудалнуудта Санагын, Сагаан-Мориной, Мэлэ-Бортын сомоной Советүүдэй гүйсэдкомууд ехэ анхарал табина. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хабаатай асуудалнууд дурсагдаhан сомсоведүүдэй сесси, гүйсэдкомой заседани дээрэ харагдажа байдаг гээшэ. «Газараа зүбөөр ашаглажа, үрэжэлынь дээшэлүүлхэ тухай», «Мал ажалай продукци абаха 1972 оной түсэбэй дүүргэлтэ тухай» гэхэ мэтэ асуудалнууд Санагын сомсоведэй (гүйсэдкомойнь түрүүлэгшэ С. Х. Санжитов) сесси дээрэ харагдаhан байна. Сессиин шиидхэбэри дүүргэхын тула сомсоведэй хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комиссиин гэшүүд, депутадууд ехэ хүдэлмэри хэжэ байдаг.

Һунгалтын урда тээхи суглаануд дээрэ худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой эмхинүүдэй хүдэлмэри эрид hайжаруулха тухай олон захил, hанамжа орохон байгаа. Һунгагшадай эдэ эрилтэнүүдые дүүргэхэ талаар горитой ажалай хэгдэжэ байбашье, дутагдалнууд гүйсэд усадхагдаа гэхын аргагүй. Зэдын продснабай зарим магазинууд ба столовонуудта ариг сэбэр сахигданагүй, худалдаа наймаанай гурим эбдэгдэнэ. Продснабай олохон магазинуд эд бараанай эрьесын түсэб дүүргэнэгүй. Столовонуудта бэлдэгдэдэг худалдаа наймаа эмхидхэхэ хэрэг илангаяа ехэ дутагдалтай. Нүүдэл наймаан, автолавка хаа—яа ошодогшье hаа, малшадай эрилтэ гүйсэд ханганагүй. Эдэ асуудалнуудта сомсельсоведүүдэй гүйсэдкомууд, депутадууд анхаржа байха зэргэтэй бшуу.

Нёдондо болоhон hунгалтаhаа хойшо hунгагшадай захил, дурадхалнуудые дүүргэхэ талаар аймагай, нютагай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд ехэ ажал хээ гэжэ тэмдэглэмээр. Санагын дунда hургуулиин дэргэдэ интернат баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Тэндэнь. Санагын, Далахайн совхозуудай малшадай үхибүүд байрлана. Мүнөө энэ нютагта сомсоведэй байшан шэнээр баригдажа, дүүргэгдэхэ дүтэлөө. 400 хүнэй hууритай соёлой байшан бодхоогдожо эхилэнхэй. Холын малшад — hунгагшадай захил хараада абтажа, Санагын үхибүүдэй саадта хүүгэдые бүхэли сүүдхээр байлгаха нэгэ бүлэг hаяхан эмхидхэгдээ.

«Коммунизмын зам» колхозой түб hуурин Дүтэлүүр тосхондо 50 номертой телефоной автомат станци тодхогдоод, хүдэлжэ эхилэнхэй. Энэ колхозой Хужар, Үлэнтэ нютагуудта медициные пунктнуудай шэнэ байшангууд баригдаа, Үлэнтын клуб заhабарилагдаа. Үлэгшэн нютагта дунда hургуулиин шэнэ байшан баригдажа байнхай. Хамнида спортын зал, Хуртагада клуб баригдаа. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түб Михайловкада соёлой байшан бодхоогдоhон, худаг малтагдажа, ашаглалгада оруулагдаhан байна. «Сельхозтехникын» түб — Бургалтайн Адагта шэнэ олон гэр баригдаа, эндэхи клуб, ажалшадай гэрнүүд уhанай ууралай хүсөөр дулаасуулагдадаг болонхой. Эдэ бүгэдые дүүргэхэ, бэелүүлхэ тухай hунгагшад болон ажалшадай суглаанууд дээрэ урдань нэгэнтэ бэшэ хэлэгдэжэ байдаг hэн.

Аймагай түб Закаменск хотые шэмэглэн гоёожо, мүнөө үеын болбосон түхэлтэй болгохо талаар hунгагшад олон захил үгэhэн, өөhэдынгөө hанамжа дурадхалнуудые оруулhан байгаа. Энэ, асуудал суглаа, зүблөөнүүд дээрэ нэгэнтэ бэшэ хэлэгдэhэн, оло дахин тогтоолнууд абтаhан байха.

Эдэнние хараадаа абажа, Закаменск хотодо ажаhуудаг ажалшадай—hунгагшадай захил дүүргэхэ талаар нилээд ажал хэгдэжэ байдаг юм. Жэл бүри олон квартиратай гэрнүүд баригдажа,

Ажалшадай үдэр бүри ургажа байдаг эрилтэнүүдые, hунгагшадай захилнуудые дүүргэхэ хэрэгтэ дутагдалнууд үшөөл дайралдаhаар. Цахир тосхондо хүүгэдэй саад, Дүтэлүүртэ дунда hургуулиин байшан баригдаха аад, мүнөө болотор эхилэгдээгүй. Дүтэлүүрэй соёлой байшангай барилга тэсэшэгүйгөөр удааруулагдана. Санагын больницын байшан капитальнаар заhабарилагдаха ёhотой аад, ямаршье ажал хэгдэнэгүй. Хүдөө нютагуудта хүүгэдэй саад, яслинууд үшөөл үсөөн байhаар. Эдэ бүгэдые түргэн усадхаха талаар аймагай Советэй гүйсэдхэхэ комитет, ажахын хүтэлбэрилэгшэд зохихо хэмжээнүүдые хараална.

Һунгагшадай захилнуудые дүүргэжэ, ажал хүдэлмэриеэ улам hайжаруулха талаар Санагын сомоной, Холтосоной поселково Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд горитой ажал хэжэ байнхай. Тус Советүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр С. Х. Санжитов, В. В. Машукова гэгшэд hунгагшадай захил, дурадхалнуудай дүүргэлтые хинан шалгажа байдаг заншалтай. Утаата, Санага, Холтосон, Дүтэлүүр, Сагаан-Морин нютагуудта ажалшадай суглаанууд зарлагдажа, шухала асуудалнууд шиидхэгдэдэг болонхой. Аймагай Советэй промышленностиин, хүдөө ажахын, худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой, социалис хуули ба ниитын гурим сахиха талаар саг үргэлжын комиссинууд муу бэшээр хүдэлнэ.

Б. ОЧИРОВ,
Захааминай аймагай ажалшадай депутадуудай Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо.

Редакцида харюусана

ХЭМЖЭЭН АБТАА

«Холын малшадта анхарал табимаар» гэhэн гаршагтай бэшэг манай газетэдэ хэблэгдээ hэн. Зэдын аймагай «Октябрьский» совхозой hаалишад, хонишодой, мал адуулагшадай зунайнгаа байрада ороод, адууhа малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө үсэд шангаар тэмсэжэ байха үедэ тэдэнэй hуудал байдалай, соёл культурын эрилтэ муугаар хангагдана, худалдаа наймаан хангалтагүй эмхидхэгдэнэ гэжэ тэрэ бэшэг соо шүүмжэлэгдэhэн юм.

«Энэ асуудал аймагай Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй июлиин 2-то болоhон заседани дээрэ харагдажа, бэшэг соо хэлэгдэhэн дутагдалнууд зүб гэжэ элирүүлэгдэбэ. Тиигэхэ зуураа малшадай hуудал байдалай эрилтэнүүдые гүйсэд хангаха, илангаяа нүүдэл наймаа hайнаар эмхидхэхэ талаар зохихо хэмжээн абтаhан байна. Бэшэг соо хэлэгдэhэн дутуу дундануудые түргөөр усадхаха талаар хэмжээ абахыень совхозой дирекцидэ дурадхагдаа»—гэжэ Зэдын аймагай Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С. Жаргалов манай редакцида мэдээсэбэ.

ЭРИД ШУУД ТЭМСЭХЭ

Эртэ урда сагhаа хойшо хүн зониие элдэб янзын үбшэнhөө, байгаалиин али болохо хоротой зүйлнүүдhээ hэргылхэ арга боломжонууд олон байhан юм. Архидалгатайшье али болохоор тэмсэдэг байгаа бшуу.

Архи хадаа хүнэй ами наhанай дайсан гэжэ бултанда мэдээжэ. Хүнэй ажабайдалда тэрэнэй хэды шэнээн хоро хэдэгыень, ажал ба гэр бүлэдэнь ямар ехэ hаад түбэг үзүүлдэгыень юугээршье хэмжэжэ, сэгнэжэ баримталхын аргагүй. Жэшээлбэл, харгы замай али болохо аюул, гэмтэ ябадалнууд ехэнхидээ архиин hогтууhаа болодог байна. Зарим хүнүүд үнгэрхэдөө үбэштэйртэрээ архи уудаг. Хойшолонгынь гэхэдэ, гэр бүлэдэнь дутуу ухаатай үхибүүнэй түрэхэ ябадал үзэгдэнэ.

Ямар нэгэн суглаанай гү, али зүблөөнэй hүүлээр, илангаяа хүдөө нютагуудта ехэ архидалга болодог заншалтай болошоо. Тиимэ «хамтын хэмжээ ябуулгын» hүүлээр олон хүн ажалдаа гаранагүй, үйлэдбэридэ ехэ хохидол ушаруулагдана. Һогтуу хүнүүд гэр бүлэдөө ерээд, али болохоор шашана, хэрүүл гаргана. Тиигэжэ үхибүүдые зүбөөр хүмүүжүүлхэ асуудалда муугаар нүлөөлхэ ябадал али олон дайралдадаг байна.

Мүнөө совет арад коммунизм байгуулгын арюун hайхан замда гараад, зохёон байгуулхы ажалаараа омогорхон ябана гээшэ. Энэ үе сагта хүн бүхэнэй журам ба заншал «hүүлэ табиhан hур, дэмы табиhан дээhэн» бэшэ хадаа социалис ажабайдалтай, тэрэнэй ёhо гуримтай нэгэн унди удхатай байха ёhотой бшуу.

Бүри эртэ урда сагташье архидалгатай шанга тэмсэл ябуулагдадаг байhан юм. Эндэ нэгэ жэшээ дурдая. Манай Россида Пётр хаанай байха үедэ архишаниие хэhээхын тула шудхамал «зүүдхэл» бии болгогдоhон байгаа. Тиигээд хэтэ мүнхын тэмдэг болгон 23 hүүнтэ (9,2 килограмм) шэрүүн хара шэрэм «зүүдхэлээ» архяар «онсо шалгарhан» зарим нэгэнэй хүзүүндэ мултархагүйгөөр зүүлгэдэг байhан.

Манай республикын зарим эмхи зургаануудта, предприяти болон колхоз, совхозуудта архиншадта ямар хэмжээнэй абтадаг байhаниие хараад үзэхэдэ, ехэл гомдохоор байдаг гээшэ. Юундэб гэхэдэ, ажалдаа халирхайгаар хандадаг архиншадые аргадахаhаа эхилээд, али олон аман зэмэ үгэhэнэйнгөө hүүлээр, «өөрынтөө дураар ажалhаа болибо» гэhэн тэмдэг ажалайнь дэбтэр соо бэшээд, «намhаа саагуур, наранhаа наагуур» гээд табижархидаг хүтэлбэрилэгшэд хэды олон дайралданаб? Тооложо барахань бэрхэтэй.

Гадна городой үйлсэнүүдтэ, сэсэрлиг ба ниитын газарнуудта, хүдөө нютагуудай клуб соогуур hогтуу хүнүүд хэды олон дайралданаб? Олонхи хүнүүд, илангаяа наhажаал зон тиимэ хүнүүдhээ холохонуур гү, али тойроод гарашадаг байха юм. Һогтуушуулай багаханаар дайраа hаань, сохёогүйнь болоо, сохёо hаань, алаагүйнь болоо гээд ябадаг хүнүүдшье дайралдана бшуу. Эдэ бүгэдые хаража, hайса мэдэжэ байhан милициин хүдэлмэрилэгшэд, арадай дружинын эдэбхитэд заримдаа ямаршье хэмжээ абадаггүй байха юм. Республикын дотоодын хэрэгүүдэй министерствын автоинспекциин согсолhоной ёhоор, харгы замай аюулай олонхинь архиин hогтууhаа болоhон байдаг.

Республиканска больницын хирургическа ба травматологическа отделенинүүдтэ толгойгоо хахаржа, хүл гараа хүлдөөжэ гү, али хухаржа, мүн али болохоор шархатажа ороhон үбшэнтэн олон дайралдадаг байна. Тэдэнэй олонхинь hогтуугаар иигэжэ «үбдэhэн» байдаг. Энэ асуудалаар hаяхан болоhон хэдэн жэшээ онсолон тэмдэглэе.

Улаан-Үдын ноохо сэбэрлэн угаадаг фабрикын хүдэлмэришэн Москвитин hогтуугаар ябатараа хүндөөр гэмтэжэ, больницада ороод, наhа бараhан байна. Локомотив-вагон заhабарилгын заводой хүдэлмэришэн Милосердов хүбүүнтэйгээ архидаhан байгаа. Һогтохолоороо хоюулаа наншалдаад, хоюуланайнгаа гэдэhэ руу хутага шаагаад, больницада ороо. Операци хүүлээд, хоюулаа мүнөө хүндэшэг байна. Улаан-Үдын аймагай «Улаан Оронго» колхозой үүлтэртэ үнеэдэй фермын дэргэдэ энэ ажахын гэшүүн Вишняков hогтуугаар улаан малаан бухатай «хүсэеэ туршаад», толгойгоо хаха мүргүүлээ,можоёо булгалаа. Мүн энэ колхозой гэшүүн Дымбылов Базар архиин hогтуугаар можоо хухалаад, республиканска больницада эмшэлүүлжэ байна. Тиихэдэ судна бүтээлгын, хирпиисын, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй заводуудай хүдэлмэришэд Первушин, Мейкшан, Белобородов гэгшэд ажалай үедэ архидаад, хүл гараа гэмтээhэн байха юм. Иимэрхүү жэшээнүүдые тоолохо болоо hаа, нилээд олон байха.

КПСС-эй ЦК-гай hаяхан абаhан тогтоолой, мүн РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указай ёhоор, архиин hогтуугаар бэеэ гэмтээhэн хүнүүдтэ бюллетень үгтэхэеэ огтолон болибо. Тиимэ хүнүүд гүрэн түрэhөө ямаршье тэдхэмжэ абахагүй бшуу.

Архидалга ба алкоголизмтай эрид шууд тэмсэхэ саг ерээ. Энэ хэрэгтэ нэн түрүүлэн коммунистнууд ба комсомолшууд, ниитын эмхинүүд эдэбхитэйгээр хабаадаха болоно. «Архидалга ба алкоголизмда эсэргүү тэмсэл шангадхаха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй, Совет правительствын тогтоолнуудые, мүн РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указые республиканска больницын хүдэлмэрилэгшэд нэгэн дуугаар hайшаагаад, эдэ шухала документнүүд соо хараалагдаhан хэмжээ ябуулгануудые хүсэндэнь хүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэргэжэлээ зорюулха байна.

Г. НАМЖИЛЦЫРЕНОВ,
республиканска больницын главна врачай орлогшо.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

Чехословакиин табадахи табан жэлэй гол барилгануудай нэгэн болохо Прагын метрогой барилгые бүхы орон хүлеэнгеэр хаража байнхай. Тэрэнэй нэгэдэхи «Ц» hалаае барилгашад 1974 ондо ашаглалгада үгэхөөр хараалангхай. Прагын метрополитен барилгада совет барилгашадай дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Ц» трасса дээрэ рельснүүдые табилга.

ТАСС-ай фотохронико.

ЗОРИЛГОНУУД ДҮҮРГЭГДЭНЭ

1972 оной нэгэдэхи хахадай экономическа хүгжэлтын дүнгүүдые социалис оронуудай ажалшад эдэ үдэрнүүдтэ гаргажа байнхай. Тэдэнэр туйлаhан амжалтануудаараа омогорхохо, ерээдүй тээшээ этигэл түгэлдэрөөр хараха хүсэд үндэhэ баримтатай.

Түбэй статистическэ управленинүүдэй тунхаглаhан мэдээнүүдэй ёhоор, социализм байгуулжа байhан оронуудта промышленна үйлэдбэри бүхы дээрээ нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, 6—12,5 процентээр нэмээ.

Промышленна продукциин хэмжээн, жэшээлхэдэ, Болгарида энэ жэлэй нэгэдэхи хахадта нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, 9 процентээр нэмээ, энэ хадаа гол түлэб ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй ашаар туйлагдаhан байна. Хара металлургиин продукци 19,5 процентээр, машина бүтээлгын ба металл болбосоруулгын промышленность — 17,9 процентээр нэмээ, электрын элшэ хүсэ гаргалга 8,8 процентээр дээшэлээ.

Социалис оронуудай арадай ажахын бүхы hалбаринуудта ажалай бүтээсэ дээшэлhэн байна. Шэнэ машинануудые, мүнөө үе сагай түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэлгэ промышленна үйлэдбэрилгые дээшэлүүлгэдэ нилээд ехээр туhалhан байна.

Үнгэрhэн хахад жэлдэ хүдөөгэй ажалшад hайн амжалтануудые туйлаа. Жэшээлхэдэ, Польшын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд эбэртэ бодо малай тоо 4,5 процентээр, гахайн тоо 15 процентээр олон болгоо. ГДР-тэ хүдөө ажахын продукци худалдан абалга 25 процентээр дээшэлээ.

Социалис оронуудай газар тариалангай хүдэлмэрилэгшэд зунай шахардуу шанга хүдэлмэридэ hайнаар бэлдэнхэй. Энээндэ хүдэлмэришэн анги ехэ туhаламжа үзүүлнэ. Жэшээлхэдэ, имагтал ГДР-эй полинууд дээрэ 13,5 мянган таряанай комбайн энэ жэлдэ гараа. Энэ республикын хүдөө ажахын машинануудай парк 149 мянган тракторhаа, 12 мянган хартаабха ба свекло хуряадаг комбайнуудhаа бүридэнэ. Энэнэй ашаар ГДР-тэ ургаса хуряалгын 99 процентнь оньhожоруулагданхай.

Социалис оронуудай, промышленность болон хүдөө ажахые, тэрэшэлэн экономикын бусад hалбаринуудые хүгжөөлгэдэ туйлагдаhан эдэ амжалтанууд ажалшадай байдал hайжаруулхын тулада бүри ехэ мүнгэ hомолхо, дотоодын дэлгүүрые үргэн хэрэглэлэй элдэб янзын эд бараагаар хангалгые hайжаруулха арга олгоо.

Экономическа Харилсан туhалалсалгын Советэй XXV сессиин баталан абаhан социалис экономическа нэгэдэлгын үргэн программые бэелүүлгэ, мүн социалис оронуудай хоорондохи экономическа, научно-техническэ нягта харилсаа холбоон социализмын оронуудта нэгэдэхи хахад жэлэй арадай ажахын түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ өөрынгөө туhа нэмэри оруулалсаа.

Социализмын оронуудай экономическа түсэбүүдые дүүргэлгэдэ үргэн программын шухала үүргые тэмдэглэхэдээ, Венгриин «Мадьяр хирлап» газетэ иигэжэ бэшэнэ. Имагтал социалис оронуудтай харилсаа байгуулhанай ашаар үйлэдбэриин ашаг үрэ ба техническэ хэмжээн дээшэлүүлэгдэжэ, Венгри түүхэй эдээр хангагдадаг болохо юм.

Бидэнэр түргэнөөр хүгжэлтэдэ, ехэ тоонуудта дадашоод, заримдаа СЭВ-эй гэшүүн оронуудай экономическа хүгжэлтын бодото хэмжээе сэгнэнгүй гарадаг байнабди. Энэ гайхамшаг ургалта дэлхэй дээрэ социализмын хүсэнүүдые бэхижүүлгэдэ, бүхы гүрэнүүдэй хоорондо экономическа ба политическэ харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха, дэлхэйн дэбжэлые бэхижүүлхэ политикада ехэ туhа нэмэри боложо үгэнэ.

Г. ВЛАСОВ.

КНДР. Республикада электрын элшэ хүсые хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Мүнөө тосхонууд электрын элшэ хүсөөр хангагдажа, түмэр харгын гол hалаануудта электровозууд табигдажа байнхай. Орон дотор Кангейскэ ГЭС, Унбонска электростанци ашаглалгада үгтэжэ, 500 мянган киловатт хүсэтэй Пхеньянска ТЭЦ-эй барилга дүүрэжэ байна. 1976 он болотор республикада электрын элшэ хүсэ гаргалга 30 миллиард киловатт-часта хүргэгдэхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: электрын элшэ хүсэ дамжуулха утаhа шэжэм таталга.

...НДЭҺЭТЭНЭЙ ХАРИЛСААНАЙ МҮНӨӨ ҮЕЫН ХҮГЖЭЛТЭ

...остиин 1971 ондо үйлэдбэриин гаргаhан зүйлнүүлые 1913 ...итой сасуулбал, 99 дахин ...hан, энэнь РСФСР-тэ 99, Ук...ада — 65, Белоруссида — ... Узбекистанда — 45, Казах...да — 158, Грузида — 89, Азер...жанда — 35, Литвада — 87, ...давида — 166, Латвида — 28, ...нзидэ — 211, Таджикистан... — 95, Арменидэ — 201, ...менидэ — 50, Эстонидо — ...дахин ургаhан байна. Хэрбээ ...нь олонхи арадуудай гээгдэн... байhые социалис бай...алта эхилхэдээ тэдэнэй ...алтын хэм хэмжээнэй хоорон... ехэ илгаатай байhые хараада ...л. тэдэнэй ямар ехээр ураг...дабшаhые, энэ талаар хам...аа ажаллаhанайнь ямар ехэ ...шанартай байhые дээрэ дур...hан мэдээнүүд харуулна.

...нэгэн республикын ...н экономическа хүгжэлтэ ту... ...үслэгиоор лэ хэлэжэ болохо ...нэ. Нэгэдэхеэр, республика...дай экономико ороной бүхы ...дай ажахын таhаршагүй хү... болоно; хоёрдохёор, республикын экономикын ямаршье hал...ниин хүгжөөлгэдэ, ямаршье то... барилга бүтээлгэдэ мүнөө ...дөө бүхы республиканууд, ...нэй хэдэн зуугаад, олон ушар... ...янгаэд предприятинууд, эр...-шэнжэлэлгын институдууд бо... бусад янза бүреэр хабаадана ...у.

...олон үндэhэ яhатанhаа бүридэ... үйлэдбэриин коллективүүд ...нүүдай харилсаа холбооной ...өөнэйнь шатын гайхамшаг онсо өөрэ шэнжэнүүдэй нэгэн болоно. Жэшээлхэдэ, Казахстанай Магниткада 46 үндэhэ яhатанай, Волжско автозаводто — 44, Нурекскэ ГЭС-эй барилгада 41 үндэhэ яhатанай хүдэлмэришэд ба мэргэжэлэд сугтаа хүдэлдэг. Манай ажабайдалдахи гол юумэн гэхэдэ, бүхы үндэhэ яhатадай ажалшад хамтаараан коммунизм байгуулжа байна.

Коммунис байгуулалтын үедэ нацинуудай ба арад үндэhэтэдэй экономическа талаараа хүгжэхэтэй хамта, тэдэнэй социально-политическэ эдэбхи хэшээл улам дээшэлнэ, арадуудай национальна гүрэн түрын байгууламжа нарижуулагдана, тэдэнэй үндэhэн соёл хурдан түргэнөөр хүгжэнэ гэжэ партиин XXIV съезд дээрэ хэhэн тоосоото элидхэл соогоо КПСС-эй ЦК ехэтэ ханангяар элирхэйлэн мэдүүлhэн байна.

СОВЕТ АРАД—ХҮНҮҮДЭЙ ТҮҮХЭТЭ ШЭНЭ НЭГЭДЭЛ

Социализмын үедэхи үндэhэ яhатанай хүгжэлтэ интернациональна ёhоор бэелүүлэгдэдэг, тиигээд нацинуудай ойртолсолгодо туhалдаг. Энэ хадаа үндэhэ яhатанай хүгжэлтын интернациональна хүгжэлтэ хизаарлана, hуларуулна гэhэн удхатай бэшэ юм. Интернациональна шэнжэ шанар өөрөө тусгаар оршожо шадахагүй, харин национальна шэнжэ шанарнуудтай хамта бэелдэг юм. Национальна шэнжэ шанарай хүгжэлтын бүхы гол үзэгдэлнүүд интернациональна үндэhэ hууритай байдаг.

Национальна ба интернациональна нэгэдэлэй тааралдал тэнсүүриин шэнжые хүнүүдэй шэнэ түүхэтэ нэгэдэл бологшо совет арад илангаяа эли тодоор харуулна. Иимэ нэгэдэл социализм байгуулгын, тэрэнэй хүгжэлтэ түгэс түхэл маягтай болголгын үедэ бүрилдэн мүндэлөөд, коммунизм байгуулгын үедэ саашадаа хүгжэжэ байнхай. Гэхэтэй хамта совет арад оршон мандалгын ба хүгжэлгын үндэhэ hууринууд: социалис зөөриин ниитын шэнжэ, нэгэ янзын совет экономико; совет байгуулалтын интернациональна удха; социалис удхатай, национальна талаараа олон түхэл маягтай соёл; марксистско-ленинскэ интернациональна суртал, ниитын хүгжэлтын жама ёhонуудые түгэс бүрин мэдэдэг ленинскэ Коммунис партиин хүтэлбэрилхы, залан толгойлдог үүргэ улам бэхижэнэ. Коммунис байгуулалтын үедэ СССР доторхи нацинууд ба арад үндэhэтэдэй бүридэлгын юрэнхы шэнжэнүүд: интернациональна болбосорол, оюун бодолой абари зан, гурим заншал, бусад шэнжэнүүд хүгжэнэ.

СОЁЛ КУЛЬТУРА: ХАРИЛСАН БАЯЖАЛГА, ҺАЛБАРАН ХҮГЖЭЛГЭ

Үндэhэн соёлой харилсан нүлөөлэлсэлгэ, харилсан баяжалга совет олон үндэhэ яhатанай нэгэ ниитэ соёлой хүгжэлтэ мүнөөнэйшье шатада үргэдэжэ үргэлжэлhөөр. Энэмнай национальна эрхим шэнжэ шанар ба туйлалтануудые өөртөө нэбтэрүүлэн шэнгээнэ, мүнөө 75 хэлэн дээрэ хүгжэжэ байдаг совет литература энээниие илангаяа үнэншэмэ тодоор гэршэлнэ.

Дэлхэйн соёлые улам гүнзэгыгөөр шэнжэлэн мэдэхэ гэhэн арадуудай эрмэлзэл жэл бүри улам ехэ болоно. Энэнь оршуулагдаhан литературын дэлисэ хэмжээнhээ элеэр харагдана: 1970 ондо 101 хэлэнhээ (тэрэ тоодо харин) оршуулагдаhан номууд СССР-эй арадуудай хэдэн хэлэн дээрэ хэблэн гаргагдаа. 6292 ном ба брошюра 167 гаран миллион хэhэг тиражтайгаар оршуулагдаhан.

Хүнүүдэй түүхэтэ шэнэ нэгэдэл бологшо совет арадай бүрилдэн мүндэлhэн, хүгжэhэн шухала шэглэлнүүдэй нэгэн—хоёр хэлэн дээрэ хөөрэлдэдэг ябадал дэлгэрнэ. Уласхоорондын харилсаанай хэлэн болоhон ород хэлэнэй дүүргэдэг үүргын ехээр үргэдэхэтэй хамта, үндэhэ яhатанай хэлэнүүд сүлөөтэйгөөр хүгжэнэ. 1959, 1970 онуудта хэгдэhэн бүридхэлнүүдэй хоорондохи 11 жэлэй турша соо ород бэшэ аад, ород хэлые түрэлхи хэлэмни гэжэ нэрлэhэн хүнүүдэй тоо 10,2 миллионhоо 13 миллион хүрэтэр нэмээ. Тиихэтэй хамта түрэлхи хэлэнэйнгээ хажуугаар ород гү, али ондоошье хэлэ мэдэдэг болоhон хүнүүд олон.

***

Коммунис байгуулалтын мүнөөнэй шатада СССР доторхи нацинууд ба үндэhэ яhатанай харилсаанай хүгжэлтын шухалын шухала зарим баримтанууд иимэ байна. Коммунис партиин ленинскэ национальна политикын бодото дээрээ бэелэлгын үрэ дүн иимэ.

Михаил КУЛИЧЕНКО,
түүхын эрдэмэй доктор.
(АПН).

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй арадуудай национальна спортоор үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй дүн

БУРЯАДАЙ СПОРТСМЕНҮҮДТЭ—ДАМЖУУЛГЫН КУБОК

НААДАНАЙ ХОЁРДОХИ ҮДЭР

Үнгэрэгшэ субботын үдэр Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй арадуудай спортын национальна зүйлөөр спартакиадын хоёрдохи үдэрэй мүрысөөнүүд үргэлжэлүүлэгдэбэ.

Үглөөнэй 11 часһаа стадионой ногоон талмай дээрэ буряад, мүн тувын «Хуреш» барилдаагаар, һур харбалгаар, яхад арадай «Ыстанга» гэжэ һүрэн харайлгаар һонирхолтой мүрысөөнүүд үнгэргэгдэжэ, стадиондо сугларагшадай анхарал татаа.

Трибунын урдахана түхеэрэгдэһэн хоёр талмай дээрэ буряад, тувын «Хуреш» барилдаан эхилжэ, бүхэ барилдаанда дуратайшуулые баясуулна, гоё һайн, барилдааша бүхэшүүлэй диилээд гарахадань, нэрьемэ альга ташалгаар угтана. Буряад барилдаанай эхилхэдэ, 60 килограммай шэгнүүртэй Виктор Баймеев ногоон талмай дээрэ гаража, стадиондо сугларагшадай альга ташалгаар угтагдаба. Манай республикын арбан хоёр удаа чемпион болоһон, энэ спартакиадада долоодохёо хабаадажа ябаһан Виктор урда үдэрынь хоёр бүхые хаяһан байба. Манай бүхэтэй барилдахаяа Агаһаа ерэһэн Цэдэн Бутитов талмайн улаан буланда ерэжэ, барилдаан эхилбэ. Эндэ Виктор һанаа амарханаар маряажа байгаад добтолходоо, һүрөөтэй шэнгеэр харгадана. Урда үдэрынь мүн лэ хоёр хүниие хаяад ябаһан Бутитов манай бүхын гарта орохоньшье тэрэ, нэгэ мэдэн гэхэдээ унашоод хэбтэбэ. Мүн энэ үдэр Виктор Баймеев Тувын АССР-эй түлөөлэгшэ Лайдып Кызыл-оол, Хакасай автономито областиин Майнагашев гэгшэдые торгонгүй хаяжа, спартакиадын чемпион болоо.

70 килограммай шэгнүүртэн соо манай командын түлөөлэгшэ, СССР-эй спортын мастер Валерий Ивановто хүрэжэ барилдаха бүхэ үсөөн байба. Эндэ манай Валерий мастерта кандидадууд—Яковлев (Яхадай АССР), Усть-Ордын, Агын национальна округуудһаа ерэһэн Шуханов, Дамбаев, Тувын республикын Ойдуп, Хакасай автономито областиин Чурдинов гэгшэдые хэдэхэн минутын туршада хаяжа, мүн лэ чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэнэ.

Хүндэшэг бэетэйшүүл сооһоо манай республикын залуу бүхэ, спортын мастерта кандидат Олег Алексеев шалгаржа, командадаа шухала очко асарба. Тэрэ хоёр үдэрэй туршада табан хүниие хаяһан байна. Эгээл хүндэ шэгнүүртэнэй барилдахаар бодоходо, стадиондо сугларагшад бүришье хүхюутэй болоно. Эндэ бэлэдхэл һайнтай бүхэнүүд урда үдэрынь шадамар бэрхээр барилдажа, стадиондо сугларагшадай анхарал татаһан байгаа. Юуб гэхэдэ, Хакасай автономито областьһоо ерэһэн спортын мастер Владимир Попов, мастерта кандидадууд Амшеев (Усть-Орда), Вострецов (Буряадай АССР), Яхадай АССР-һээ ерэһэн нэгэдэхи разрядтай бүхэ Анатолий Соловьев, Ооржак Аныш-оол (Тувын АССР) болон бусад түрүүшын үдэр һайн наада харууһан байгаа. Эндэ дүрэ буляалдалгаар СССР-эй спортын мастер болоһон Владимир Попов шүүжэ гарахал ха гэжэ булта тухайлһан байгдаа. Тэрэ түрүүшын үдэрһөө барилдаһан лэ бүхэнүүдээ унагаагаад лэ гарадаг байба. Зүгөөр наадынай хоёрдохи үдэр хүлеэгдээгүй ушар тохёолдошоо. Тэрэ Усть-Ордын национальна округһоо ерэһэн Амшеевтэй барилдаба. Барилдаанай талмай дээрэһээ гарахые тэгүүлһэн Амшеевэй хүлһөөнь барьяад, гэдэргэнь шэрэжэ ябаһан В. Попов мэхэлүүлжэ, өөрөө унашоо ха юм. Тиигэжэ хоёрдохи һуури эзэлхэ баатай болоогдоо.

Буряад барилдаанай дүн гаргахада манай республикын суглуулагдамал команда долоон очкотой боложо, түрүү һуури эзэлбэ. Яхадай АССР-эй, Усть-Ордын национальна округой командануд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Тувын арадай «Хуреш» барилдаанда Агаһаа ерэһэн Аюур Цырендоржиев (хүнгэн бэетэй) эрхим байба. Манай бүхэшүүл Федор Махутов, Геннадий Манжуев (дунда, хүндэшэг бэетэй), Игорь Кудрявцев (хүндэ бэетэй) гэгшэд бултанай дундаһаа шалгаржа, спартакиадын чемпионууд болоо. Командануд хоорондын дүн гаргахада, манай республикын бүхэшүүлэй команда чемпион болоһон байна. Удаадахи хоёр һууринуудые Яхадай, Тувын АССР-нүүдэй командануд эзэлээ. 1962 ондо түрүүшынхиэ үнгэргэгдэһэн спартакиадын наадада хабаадаһан манай бүхэшүүл «Хуреш» барилдаагаар чемпион болоо бэлэй. Мүноо 10 жэл болоҗо, тэрэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ дахинаа хүртэһэн байна.

Яхад арадай «Ыстанга» гэжэ һүрэн харайлгаар үнгэргэгдэһэн наада Яхадай спортсменүүд Санников, Горохов гэгшэд бусадһаа холо һүрэжэ, түрүү һуури эзэлнэ. Манай республикын спортсменүүд Карабан, Баторов, Мироманов гэгшэд удаадахи һуури эзэлһэн байна.

Наадынай хоёрдохи үдэр уласхоорондын гуримаар һур харбалгаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ эхэнэрнүүдэй дундаһаа Яхадай АССР-эй Мария Прокопьева, манай республикын Екатерина Файздрахманова, Агын национальна округой Янжима Будаева гэгшэд түрүүшын гурбан һуури эзэлжэ, харагшадые баясуулба. Эрэшүүлэй дундаһаа Агын, Буряадай, Яхадай АССР-нүүдэй түлөөлэгшэд Михаил Архипов, Николай Николаев, Сергей Мыреев гэгшэд эрхим дүн харуулһан байна. Эдиршүүл сооһоо Агын национальна округой түлөөлэгшэ Лхама Бабуев, манай командын түлөөлэгшэд Иван Дугаров, Дмитрий Эрдынеев гэгшэд шалгараа. Өөр хоорондын дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Лхама Бабуев, Мария Прокопьева, СССР-эй спортын мастер Михаил Архипов гэгшэд эрхим байба. Наадынай дүн гаргахада, манай республикын һуршадай команда 21 очко абажа, түрүү һуури эзэлбэ. Яхадай АССР-эй, Агын национальна округой, Тувын АССР-эй командануд удаадахи һуури эзэлһэн байна.

НААДАНАЙ ҺҮҮЛШЫН ҮДЭР

Июлиин 30-най үдэр спортын национальна зүйлөөр үнгэргэгдэхэ наада харахаяа спортдо дуратайшуул олоороо сугларaa. Эндэ мүрысэгшэдэй дунда буряад болон тувын «Хуреш» барилдаануудта эрхимлэһэн бүхэнүүд өөр хоорондоо спартакиадын эрхимэй эрхим чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө барилдаха байгаа бшуу.

Уданшьегүй урда үдэрынь спартакиадын чемпионууд болоһон бүхэшүүл һубарилдаһаар гаража ерэбэ. Эгээн түрүүлэн буряад барилдаагаар чемпионууд — спортын мастерта кандидадууд Олег Алексеев Анатолий Амшеев хоёр тулалдаба. Зүгөөр адли бэшэ шэгнүүртэй эдэ хоёрой Амшеевынь хүсөөр ехэ, томошье бэетэй һэн тула манай Алексеевые буляа бшуу. Эндэ Олег Алексеев нүхэрөө үргэхэдөө, даангүй тэрээндэ диилдэшоо. Удаа тээнь Иванов Баймеев хоёр барилдахаар дуудагдаба. Манай республикын эрхимэй эрхим гэгдэһэн хоёр бүхэ табан минутын туршада барилдахадаа, Валерий Ивановынь баһал булюу бэетэй байһаараа, нүхэрөө унагаажархёо. Түгэсхэлдэ Иванов Амшеев хоёр тулалдажа, олоной анхарал татаа. 94 килограммай шэгнүүртэй Амшеев 67 килограмм шэгнүүртэй Ивановой урдаһаа бодожо ерэхэдэнь, хүнүүдэй гайхалдаха, хүхилдэхэ гээшэнь аргагүй. Хоёр бүхэ хэдэн удаа хам оролсожо ядан, бэе бэедээ добтололсоно, хамгаалгашье хэлсээд үзэнэ. Эндэ бэеэр томо Амшеев нүхэрөө лаб барижа абахадаа торгоохогүй байбал даа.

Мүрысөөнэй урда тээ бүргэдэй хатараар наадаяа эхилдэг «Хуреш» барилдаанда эрхим гэгдэһэн дүрбэн бүхэ баһал хоорондоо тулалдахаар дуудагдаба.

Түрүүлэн 64—96 гэһэн шэгнүүртэй Федор Махутов Игорь Кудрявцев хоёр бүргэдэй хатар гүйсэдхэһөөр трибунын урда гараба. Хоёр нүүд тухай үлүү шэгнүүртэй Игорь Кудрявцев балсангаар булсуутаһан хүдэр гартаа нүхэрөө бахим баридахатайгаа зэргэ дала мүр дээрэнь даража бууба. Эдэнэрэй удаа манай һур харбаанай эрхим бүхэ гэгдэһэн Геннадий Манжуев Александр Чултук гэгшые диилэбэшье Игорь Кудрявцевта булигдашоо.

Мүрысөөнэй программада оруулагдаһан гиир үргэлгын наадада Яхадай АССР-эй спортсменүүд Федор Хворов, Иван Шрейдер, Юрий Шишигин гурбан түрүү һууринуудые эзэлжэ, командаяа нэгэдэхи һуурида гаргалсаа. Манай республикын спортсменүүд эндэ бираагүй. Тиигэжэ дүрбэдэхи һуури эзэлхэ баатай болоо.

Наадынай һүүлшын үдэр Яхад арадай «Куобах» гэдэг һүрэлгөөр мүрысэгшэдэй дундаһаа Яхадай АССР-эй Николай Санников, Иван Горохов, Афанасий Аммосов, Тувын Алексей Денисов, манай Очир Баторов, Анатолий Карабан, Борис Мироманов гэгшэд түс тустаа 3[...] метр тухай зайда һүрэжэ, бу[...] түрүүлбэ. Тиин гурбан үдэр[...] гаргахада, спортын мастерну[...] колай Санников, Иван Горохов, [...] насий Аммосов гурбан түрү[...] һууринуудые эзэлжэ, команда[...] гэдэхи һуурида гаргаба. [...] спортсменүүд Баторов, Ка[...] Мироманов, Денисов гэгшэд [...] үдэр Россин Федерациин с[...] мастернуудай нормо дүүргэжэ [...] дээрэ баяр нэмээбэ. Манай ко[...] хоёрдохи, Тувын АССР-эй спор[...] нүүд гурбадахи һуури эзэлээ.

Иигэжэ гурбан үдэрэй т[...] үргэлжэлһэн наадан дүүрэжэ, [...] наадануудай дүн гаргахада, Б[...] дай АССР-эй команда түрүү һ[...] эзэлжэ, РСФСР-эй дамжуулгы[...] бок, грамота, үнэтэ бэлэг[...] шагнагдаа. Яхадай, Тувын [...] нүүдэй командануд удаадахи [...] ринуудые эзэлбэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛО[...]

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. С[...] такиадын чемпион Виктор [...] меев мүрысөөнэй туг буу[...] 2. Эрхим бүхэ Геннадий Ма[...] 3. «Хуреш» барилдаан. Игорь Кудрявцев Геннадий [...] жуевтай эрхимэй эрхим бү[...] һэн нэрэ солодо хүртэхын [...] барилдажа байна. 4—5 [...] республикын эрхим бүхэнүүд [...] лерий Иванов, Олег Але[...] гэгшэд хүндэлэлэй табсан [...]

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ ф[...]

ХИЛЫН СААНАҺАА

РАДИО ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН

ТОКИО

ХАНИ БАРИСААНАЙ АША ТУҺАДА

ТАСС

Совет Алас-Дурна зүгэй ба Сибириин хизаарнууд, областьнууд болон городуудай гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэртэй ноябриин 14-дэ уулзалга хэхэ гэһэн шиидхэбэри Японой губернаторнуудай национальна ассоциаци шиидхэбэри гаргаа. Япон далайн эрье шадарай префектурануудай ба Советскэ Союзай зүүн районуудай хоорондо худалдаа наймаанай ба соёлой холбоо бэхижүүлхын тулада эдэ уулзалганууд 1959 онһоо хойшо хододоо үнгэргэгдэдэг болонхой.

СОФИ

Национальна тэгшэ эрхын бодото бэелэл

ТАСС

Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ой — бүхы аха дүү социалис оронуудай арадуудай, замби түбиин олон миллион арад зоной баярай һайндэр мүн гэжэ «Работническо дело» газетэ бэшэнэ.

Бүрин этигэлсэдэг, бата нэгэдэлтэй нацинуудай һайн дуранай холбооной бэелүүлэгдэһэн гүрэн анха түрүүшынхеэ урган мүндэлөө. Советскэ Союзые байгуулһан ушар Коммунис партиин, совет арадай зохёон байгуулхы онсо гайхамшаг хэрэг, уласхоорондын пролетариадай, бүхы хүн түрэлтэнэй түүхэтэ илалта байгаа.

БЕЛГРАД

Электростанциин барилга эхилээ

ТАСС

Обреновацида түлишөөр хүдэлдэг электростанциин хоёрдохи ээлжээнэй барилга эхилбэ. Эндэ Югославиин эгээн лэ томо нүүрһэнэй уурхайнуудай нэгэнэй Колубарын нүүрһэн хэрэглэгдэхэ байна. Энэ хадаа 300 мянган киловатт хүсэтэй шэнэ хүсэтэ агрегат болоно. Түс станци 1975 ондо ашаглалгада үгтэхэ юм.

КАМПАЛА

Дипломатическа харилсаа тогтоохонь

ТАСС

Посольствонуудые али алиндаа байгуулжа, дипломатическа харилсаа тогтоохо гэжэ Угандын ба Корейн Арадай-Демократическа Республикын хоорондоо үгэеэ ойлголсоһон тухай Угандын радио соносхоо.

КНДР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Квон Хи Ген түрүүтэй КНДР-эй делегаци эндэ ерэхэдээ, иимэ харилсаа тогтоохо тухай дурадхал оруулһан, Угандын президент Иди Аминаар угтагдаһан байна.

ТОКИО

Нэгэн һаналтай эрилтэ

ТАСС

Японой хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй (Симбун Рорэн) профсоюзуудай федерациин ээлжээтэ съезд эндэ болоод дүүрэбэ. Энэ федерацида 40 мянган гэшүүдтэй 79 профсоюз нэгэдэдэг юм. Федерациин диилэнхи олонхи гэшүүд ажалшадай хабарай добтолгын үедэ засагаархидай хашалта хэһээлтын шангадалгада эсэргүүсэн, үйлэдбэриие капиталис ёһоор, нарижуулгада эсэргүүсэн, бүгэдэ ниитын забастовко хэхэ эрхэ профсоюзуудта олгохын түлөө хабарай добтолгын үедэ тэмсээ гээд элидхэл соо хэлэгдэнэ.

Салин хүлһэ дээшэлүүлхын, хүдэлмэриин үдэр хороохын, түлөө, хашалта хэһээлтэдэ эсэргүүсэн, хэблэлэй зүб зүйтэй мэдээсэлнүүдые, хэхын, япон-американ сэрэгэй хэлсээ усадхахын түлөө, тэрэшэлэн Индохитадта США-гай ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн тэмсэхэ шэнэ хараа бодолые съездын делегадууд нэгэн һаналтайгаар һайшаагаа.

ЛОНДОН

ОЛЬСТЕРТО ЭСЭРГҮҮ «ШАНГА ДАЙН»

ТАСС

Англиин хэдэн мянган солдадууд Белфастын, Лондондерриин болон Хойто Ирландиин бусад городуудай католигуудай һуудаг кварталнуудта июлиин 31-дэ үглөөгүүр эртэ добтолон ороо. Эдэ кварталнуудые хүсэдөөр эзэлхэ гээшэ сэрэгүүдэй зорилгонь болоно. Протестан шажантай хүн зонтой адляар гражданска эрхэ, хүдэлмэридэ орохо эрхэ үгэхэ хүрэтэрнь Англиин болон нютагай засагаархидые мэдэрхэһээ түс кварталнуудта ажаһуудаг хүн зон арсадаг байна бшуу.

Энэ добтолго Ольстерто зорюута эльгээгдэһэн «Центрон» гэжэ томо танкнуудаар, «сарацин» ба «саладин» гэжэ хуягта машинануудаар, мүн вертолёдуудаар дэмжэгдэнэ. Хойто Ирландида Англиин дүрбэ мянган тоото шэнэ сэрэгүүдэй эльгээгдэхэдэ, Англиин «аюулгүйе сахилгын хүсэнүүдэй» эзэмдэлгын корпусой сэрэгшэдэй тоо 35 мянган хүн болоһон байна.

Англиин далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй хоёр десантно-вертолётно корабльнууд Ирландиин эрье шадар тамаржа ябана. Тэдээн дээрэ далайн пехотын отрядууд һуужа ябанхай.

Энэ үеһөө эхилэн, «Аюулгүйе сахиха хүсэнүүд» бүри эдэбхитэйгээр ябуулга хэжэ орохо» гээд Хойто Ирландидахи Англиин захиргаае толгойлогшо У. Уайтлоу мэдүүлээ.

Лондондерриһээ абтаһан түрүүшын мэдээсэлнүүдэй ёһоор Богсайд ба Кректан гэжэ католическа районуудта добтолон ороһон Англиин армиин подразделенинүүд буудалгануудаар угтагдаа. Сэрэгэй ябуулгануудай эхилһэн тухай хүн зониие уридшалан һануулһан сиренэй абяанууд город соо суурятаа.

Эзэмдэгшэдэй түрүүшын сохилтодо зорюулагдаһан «Сүлөөтэ Дерридэ» ехэ митинг болоо. Энэ оной январиин 30-да амгалан ёһоной демонстрациие Англиин парашютистнуудай буудахада, алуулһан 13 хүнэй дурасхаалда энэ митинг зорюулагдаһан байгаа.

Энэ эрэлхэг зориг гаргалга илалта туйлахын тулада, ямаршье хохидолдо орохоор бидэнэй бэлэн байһанай һүлдэ тэмдэг болог лэ гээд Ольстерһоо Англиин парламентын гэшүүн Бернадетта Девлин митинг дээрэ хэлээ. Буудалгануудааршье, танкнуудааршье засагаархид Лондондерриин, мүн бүхы Хойто Ирландиин хүн зониие айлгажа шадахагүй. Ушарынь хадаа буһалгаалан бодоһон арад зониие ямаршье сэрэгэй хүсэн хэзээдэшье даражэ шадаагүй юм.

Арабай Египет республикын түб хото — Каир. Городой түб ба Нил мүрэн. ТАСС-ай фотохронико.

Тобшо мэдээсэлнүүд

ЛА-ВАЛЛЕТТА. (ТАСС). СССР-тэ хэблэгдэһэн политическэ, уран литературын зохёолнуудые Мальтын национальна библиотекэдэ дамжуулан үгэлгэ Ла-Валлетта хотодо Мальтын правительствын ба олониитын түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар баярай оршон байдалда эмхидхэгдээ. Эдэ номууд ЮНЕСКО-гой талаар СССР-эй комиссиин даалгабаряар түс библиотекэдэ дамжуулагдаба.

Мальтын гэгээрэлэй ба соёлой министр Агата Барбара энэ бэлэгэй түлөө ЮНЕСКО-гой талаар СССР-эй комиссида баяр баясхалан хүргөө.

РИМ. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикын газар дайда дээрэхи даамбануудые американ авиациин таһалгаряагүй бомбодожо байһантай дашарамдуулан, ИКП-гэй Генеральна секретарь Э. Берлингуэр түрүүтэй Италиин Коммунис партиһаа парламентда һунгагдаһан бүлэг депутадууд Италиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Дж. Медичидэ яаралтай бэшэг эльгээбэ.

ДРВ-дэхи уһанай хаалтын түхеэрэлгэнүүдые американ авиациин һандаргажа байһыень буруушааһан ООН-ой генеральна секретарь К. Вальдхаймай мэдүүлгэ дэмжыт гэжэ Италиин правительствада хандаһан уряа тэрэ бэшэг доторнь бии.

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин президент В. В. Гири Симлэдэ бэлдэгдэһэн Инди-Пакистанай хэлсээе эсэслэн баталха тухай документдэ гар табиба.

Урда тээнь мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, энэ хэлсээе Пакистанай Национальна ассамблей мүн лэ эсэслэн баталһан байна.

ДАКАР. (ТАСС). Нютагай хэлэнүүд дээрэ һуралсал хаа хаанагүй эмхидхэһэн, һургуулинуудые Аффикын бодото эрилтэнүүдтэ дүтэлүүлхэ зорилгоор һуралсалай программанууд ба гэгээрэлэй эмхидхэл байгууламжые хубилгаһан ушар Сенегалай соёлой ба ажахын хүгжэлтын асуудалнуудые түргэнөөр, һайнаар шиидхэхэ арга олгоно. Национальна гэгээрэлэй министерствын түлөөлэгшэ, профессор Амаду Самба Даккарай олониитын үмэнэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлээ.

Нютагай гол хэлэнүүдые транскрипцидэ оруулха, африкан хэлэнүүд дээрэ зааха тухай правительствын шиидхэбэринүүд орон доторхи гэгээрэлэй талаар ехэ хубисхал, эрдэм мэргэжэлнүүдые шудалха арга боломжо арад түмэндэ олгоһон ябадал болоно гэжэ профессор тэмдэглэбэ.

БАНГКОК. (ТАСС). 1971 оной эсэстэ абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, Таиландын хүн зоной тоо 36.820.097 болоһон байна. Энээн тухайда Дотоодын хэрэгүүдэй министерство һаяхан мэдээсээ.

ТОКИО. (ТАСС). Үнгэрэгшэ жэлэй энэл үеынхитэй жэшэбэл, байгша оной түрүүшын зургаа һарын турша соо Японой дохи эдеэ хоолой зүйлнүүдэй, үргэн хэрэглэлэй эд бараанай үнэ сэн 5 шахуу процентээр хүндэрөө.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Американ хоёр эрдэмтын «хэрэгые» даб дээрэхи харалгын үедэ засагаархидай зүгһөө гаргагдаһан хуули буса ябуулгануудые тусхайлан мүрдэхэ тухай Эллсбергын ба Руссогой адвокадуудай эрилтые Лос-Анджелесэй (Калифорниин штат) окружной апелляционно сүүд буруушааба.

ПРАВДА БУРЯТИ[...] МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаһанда: «На[...]но-техническэ мэдээсэлэй дэлмэри» — түрүү бэш[...] «Тэжээл бэлэдхэлгэ мүнөө[...]рэй гол зорилго»гэһэн м[...]риалнууд. Буряадай АССР[...] Верховно Соведэй Прези[...]мэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «А[...] хүдэлмэриин лаборатори» [...] И. Деркачай статья. «Гол т[...]гань» — Н. Вяткинай корр[...]понденци. Түрэл орон до[...]най.

Гурбадахи хуудаһанда: [...]таг нютагай һонинууд. АПН[...] материал. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «[...]лэдхэлээр һайнтай зондо—[...] анхарал» — манай хөөрэлд[...] Спортын һонинууд.

СЭ ЭХИР ЭКРАН

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

14.00 — дамжуулгын [...]грамма. 14.05—үхибүүдтэ [...]рюулагдаһан мультфильму[...] 14.35 — орон доторхи һо[...] 14.45—«В лазоревой сте[...]» гэһэн уран һайханай фи[...] 16.30—һурагшадта зорюу[...]даһан дамжуулга.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

17.00—«Гайхамшаг [...] хэбэри» гэһэн киножурнал.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

17.10 — дамжуулгын пр[...]грамма. 17.15 — футбо[...] СССР-эй түрүү һуури эзэл[...] түлөө эхилһэн наадада М[...]ва хотын «Торпедо», «Д[...]мо» командануудай [...] дамжуулагдаха. 18.05—«[...]радын шэнжэлэл» гэһэн [...]жуулга. 19.00—«Время» [...]һэн һүүлэй һонинов прог[...]ма. 19.30—«Послы не у[...]ют» гэһэн ГДР-эн уран һ[...]ханай олон серитэй телеви[...]но фильмын 1-дэхи се[...] харуулагдаха. 20.35 — «С[...]риин алхамууд» гэһэн [...]жуулга. 21.05—спортын [...]грамма.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

21.30—телепанорама. 21.[...] —«Экран» гэһэн телесут[...]бари.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

23.00 — «И. Андрони[...] хөөрэнэ» гэһэн дамжуул[...] 24.00—«Время» гэһэн һүү[...] һонинов программа.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Н-03676 Заказ № 13[...]